

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Магістерська робота

**ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ КОЛИШНІХ СТУДЕНТІВ ЗУІ ІМ. Ф. РАКОЦІ II
ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ВЧИТЕЛЬ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ».**

Голговці Агнеш Олександрівна

Студентка II-го курсу

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Ступінь вищої освіти: магістр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Орос Ільдико Імріївна

PhD, кандидат педагогічних наук, доцент

Консультант:

Поллої Каталін Дезидерівна

старший викладач

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,

доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Магістерська робота

**ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ КОЛИШНІХ СТУДЕНТІВ ЗУІ ІМ. Ф. РАКОЦІ
II ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ВЧИТЕЛЬ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ».**

Ступінь вищої освіти: магістр

Виконала: студентка II-го курсу

Голговці Агнеш Олександрівна

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Науковий керівник: **Орос Ільдико Імрїївна**

PhD, кандидат педагогічних наук, доцент

Консультант: **Поллої Каталін Дезидерівна**

старший викладач

Рецензент: **Кучай Тетяна Петрівна**

доктор педагогічних наук, доцент

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Pedagógia és Pszichológia Tanszék

A II. RF KMF EGYKORI TANÍTÓI SZAKOS
HALLGATÓINAK PÁLYAFUTÁSA

Magiszteri munka

Képzési szint: mesterképzés

Készítette: Galgóci Ágnes

VI. évfolyamos hallgató

Képzési program: 013 Tanító

Témavezető: Orosz Ildikó

PhD, a pedagógiai tudományok kandidátusa, docens

Konzulens tanár: Pally Katalin

adjunktus

Recenzens: Kucsáj Tetjana

a pedagógiai tudományok doktora, docens

Зміст

Вступ.....	6
1. Історичний перегляд з особливим посиленням на освіту	8
1.1. Презентація Закарпаття.....	8
1.2. Освітня ситуація під облігацією Радянського Союзу	10
1.3. Вища освіта і підготовка вчителів.....	13
1.4. Освітня ситуація в період після зміни режиму	16
2. Вища освіта національних меншин, вища освіта на Закарпатті.....	23
2.1. Вища освіта національних меншин.....	23
2.2. Система вищої освіти в Україні	25
2.3. Закладі вищої освіти в Закарпатті	26
3. Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II.....	29
3.1. Історія інституту	29
3.2. Структура інституту	32
3.3. Кафедра педагогіки та психології	35
4. Ознайомлення з методом дослідження	38
4.1. Ціль, питання і гіпотези дослідження.....	38
4.2. Цільова група і зразок дослідження.....	38
4.3. Метод дослідження.....	40
5. Результати	42
5.1. Розслідування соціального стану	42
5.2. Характеристика подальшого навчання студентів початкової освіти	48
5.3. Робочий статус і професійний шлях	53
Висновки	63
Резюме	65
Список використаної літератури.....	66
Додатки.....	70

Tartalom

Bevezetés	6
1. Történelmi áttekintés különös tekintettel az oktatásra	8
1.1. Kárpátalja bemutatása	8
1.2. Oktatási helyzetkép a Szovjetunió kötelékében.....	10
1.3. Felsőoktatás és tanítóképzés	13
1.4. Oktatási helyzet a rendszerváltás utáni időszakban	16
2. Kisebbségi felsőoktatás, felsőoktatás Kárpátalján	23
2.1. Kisebbségi felsőoktatás.....	23
2.2. A felsőoktatási rendszer Ukrajnában	25
2.3. Felsőoktatási intézmények Kárpátalján	26
3. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola	29
3.1. A Rákóczi-főiskola története	29
3.2. A Rákóczi-főiskola egységei	32
3.3. A Pedagógia és Pszichológia Tanszék.....	35
4. A kutatás módszertanának ismertetése.....	38
4.1. A kutatás célja, kérdései, hipotézisei	38
4.2. Célcsoport, minta	38
4.3. A kutatás eszköze.....	40
5. A kutatás eredményei	42
5.1. Társadalmi háttér vizsgálata	42
5.2. A tanító szakos hallgatók továbbtanulási jellemzői.....	48
5.3. Munkahelyi elhelyezkedés és szakmai életpálya.....	53
Összegzés	63
Резюме	65
Felhasznált irodalom	66
Melléklet.....	70

Bevezetés

A kisebbségek számára fontos szerepet tölt be az anyanyelven történő felsőoktatás, hiszen egy szakma akkor sajátítható el megfelelően, ha anyanyelvünkön tanulhatjuk. A kisebbségben élő közösségek értelmiségéért a kisebbségi felsőoktatási intézmények felelősek. A tanár- és tanítóképzés kiemelkedő jelentőségű, hiszen meghatározza az alap- és középfokú oktatás minőségét, megteremti az anyanyelv oktatásának feltételeit.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Ukrajnában az egyetlen teljes mértékben magyar tannyelvű kisebbségi felsőoktatási intézmény. Létrehozása előtt a magyar tannyelvű iskolák legfőbb problémája a tanárhiány volt. A beregszászi főiskola létrejöttével ez a probléma részben megoldódott, bár jelenleg az országban uralkodó nehéz gazdasági helyzet miatt sok végzős kényszerül külföldön elhelyezkedni diplomájával. Azonban azt jelenleg is megállapíthatjuk, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolának nagy szerepe van a nemzeti kisebbség megmaradásában.

Jelen munkában az 1999-től 2019-ig tartó időszak egykori tanító szakos végzőseinek pályafutását vizsgáljuk. A felmérésben arra keressük a választ, hogy a vizsgált hallgatók miért a főiskolát választották továbbtanulásuk céljából, és a tanítói szak elvégzését követően hol, és milyen munkakörben helyezkedtek el.

A kutatás során megfogalmazott hipotéziseink a következőek: feltételezzük, hogy a tanítói szakot legnagyobb arányban magyar anyanyelvű nők választották. Úgy gondoljuk, hogy a hallgatókat leginkább az anyanyelvi továbbtanulás és tandíjmentesség motiválta, valamint a vizsgált hallgatók többsége Kárpátalján, képzésének megfelelően helyezkedett el.

A munka három nagyobb fejezetből áll. Az első rész a kisebbségi felsőoktatást és annak jelentőségét, valamint a felsőoktatás történetét ismerteti az 1945-ös évtől kezdődően. A második részben az Ukrajnában egyetlen teljes mértékben magyar tannyelvű kisebbségi felsőoktatási intézményt bemutatása történik. A harmadik részbe a kutatás bemutatása, valamint az eredmények értékelése, következtetések levonása került.

A kisebbségi felsőoktatás jelentőségének feltárásánál Kozma Tamás munkái voltak legnagyobb segítségünkre. A kárpátaljai tanítóképzés történetének kutatásánál Fedinec Csilla, Orosz Ildikó, Balla Gyula, Csernicskó István munkái kerültek felhasználásra. A

főiskola történetének feltárásánál szintén Orosz Ildikó és Csernicskó István munkái, valamint a II. RF KMF évkönyvei és az intézmény honlapja segítettek munkánkat.

Hipotéziseink bizonyításához kérdőívet készítettünk, melyet online adatfelvétellel, kérdőíves lekérdezéssel valósítottunk meg. A három részből álló kérdőívvel a kitöltő szociodemográfiai adataival, felsőoktatási pályafutásával, valamint szakmai elhelyezkedésével kapcsolatos kérdéseket fogalmaztunk meg. A kutatás hiánypótló, mivel a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanítói szakán végzett hallgatókat célzó kvantitatív kutatás eddig nem történt.

1. Történelmi áttekintés különös tekintettel az oktatásra

1.1. Kárpátalja bemutatása

Kárpátalja területe a történelmi Magyarország hat vármegyéből alakult. 1918 és 1991 között több államalakulat részét alkotta. Tartozott többek között a Csehszlovák Köztársasághoz, Magyarországhoz, a Szovjetunióhoz, jelenleg pedig Ukrajna része (Fedinec, 1999). Minden egyes soron következő államfordulat alkalmazkodást kívánt az ott élőktől. A nyelvi, gazdasági és kulturális irányok állandó változásai megedzették, empátiára, társadalmi-politikai érettségre nevelték a kárpátaljai magyarságot (Fedinec – Vehes, 2010).

Kárpátalja Ukrajna délnyugati részén található, az ország második legkisebb megyéjének számít 12800 km² nagyságú területével. Határos Lengyelországgal, Magyarországgal, Romániával, valamint Szlovákiával is. A 2001-es népszámlálás adatai szerint a megyében él Ukrajna lakosságának 2,7 %-a. 2020 júliusáig Kárpátalja 13 járásra oszlott, Ungvár székhellyel. (Kovály et al., 2020).

1. ábra: Kárpátalja közigazgatási felosztása

Forrás: Kovály et al., 2020

A 2020-as évben Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa rendeletet fogadott el a járások megalakításáról és likvidálásáról, melynek értelmében összevonások történtek, így jelenleg a megye 6 járásra oszlik: Beregszászi, Munkácsi, Ungvári, Huszti, Rahói és Técsői (Kárpáti Igaz Szó).

2. ábra: Kárpátalja jelenlegi közigazgatási felosztása

Forrás: Kárpáti Igaz szó

A járásokat kistérségek alkotják. A Huszti járás a legnagyobb területű, valamint legnagyobb népességgel a Huszti kistérség rendelkezik (268 303 fő). A második helyet az Ungvári járás foglalja el területileg, valamint a lakosság számát tekintve is (255 915 fő). A Munkácsi járás lakossága 253 562 fő, központja Munkács. A Técsői járás területe csekély mértékben változott, a 185 023 főből álló járás központja Rahó lett. A Beregszászi járás a legkisebb területű, 208 420 fős lakosságával, Beregszász központtal. Az újonnan átszervezett járások mindegyikében az ukrán lakosság van többségben, ugyanakkor a kárpátaljai magyarság legnagyobb része (58,1 %) a jelenlegi Beregszászi járás területén él (Molnár D, 2021).

A régió életében fontos szerep jut a nemzetiségi viszonyoknak, mivel a területen jelenleg több mint 110 nemzetiség él. A magyarok regionális aránya 10% fölötti, a legtöbb

magyar a Beregszászi járásban található. Az Ukrajna más területein, elenyésző számban élő magyarok többnyire kárpátaljai gyökerekkel rendelkeznek.

A kisebbségek oktatása változatos módszerekkel, különböző technikákkal valósul meg. Az itt élő magyarságnak lehetősége van magyar nyelvű oktatási intézménybe íratni gyermekeiket. Természetesen lehetőség van ukrán nyelvű oktatási intézményben is tanulni, de nem ritkák az úgynevezett párhuzamos, két vagy három tannyelvű osztályok sem (Orosz, 2005).

A Kárpátalján működő tanítóképzés történelmi áttekintésének szükségességét a területen működő magyar tannyelvű iskolák tanárainak biztosítása, utánpótlásának megoldása indokolja. A kárpátaljai magyar oktatás fejlődése és fennmaradása létszükség a régióban élő magyar anyanyelvű lakosság számára. A történelmi áttekintéssel átfogó képet kapunk az intézmények elért eredményeiről, valamint működésük eredményességéről. Ezért a kutatás ismertetését az elmúlt évtizedekben a kárpátaljai oktatásban végbemenő kronológia előzi meg.

1.2. Oktatási helyzetkép a Szovjetunió kötelékében

A mai Kárpátalja területe 1944. szeptember – október folyamán lett a Szovjetunió része. November 28-án, a Kárpátontúli Ukrajna Népi Bizottságának első kongresszusán döntöttek arról, hogy a Kárpátontúli Ukrajna és a Szovjet Ukrajna egyesüljön. A Szovjetunió és a Csehszlovák Köztársaság 1945. július 29-én írt alá egyezményt arról, hogy a területet a Szovjetunióhoz kell csatolni. 1946. január 22-én a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége jóvoltából rendelet született a Kárpátontúli Terület megalakításáról az ukrán SZSZK kötelékében. A terület népességének összetételét több tényező is befolyásolta: gyorsuló migráció és emigráció, a magyar férfi lakosság kényszermunkára hurcolása, a háborús viszonyok, a zsidó lakosság deportálása. Az első, 1959-es szovjet népszámlálás adatai szerint a terület lakossága 920 173, amelyből 146 247 a magyar nemzetiségű (Oficinszkij, 1999). A szovjethatalom nagymértékben befolyásolta az oktatás addigi helyzetét Kárpátalján. Ez többek között azt jelentette, hogy a magyar tannyelvű oktatás csak az elemi – és általános iskolákban volt engedélyezett, bezáratták az egyházi iskolákat, a szovjet szellemiségtől eltérő irodalmat pedig eltávolították a közgyűjteményekből (Pallay, 2019).

Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa 1944. december 5.-én Munkácson a következő határozatokat hozta az iskolákra vonatkozóan:

– 17 fős Pedagógiai Bizottságot hozott létre, amely átvette az iskolai ügyeket a Néptanácsból,

- felhívta a pedagógusok figyelmét a tanítás mielőbbi megkezdésére
- utasítást adott a magyar nyelvű tankönyvek összegyűjtésére,
- határozatot hozott az iskolák rendbe vételéről.

Előbb az iskolák rendbetétele, majd új iskolák építése kezdődhetett meg, amelyre 1946-ban a költségvetés 35,2 százalékát fordították (Fedinec, 1999).

1944. december 23–24-én, a Kárpátontúli Ukrajna pedagógusainak első kongresszusán a résztvevők egyhangúan állást foglaltak amellett, hogy Kárpátontúli–Ukrajna és Szovjet – Ukrajna egyesüljön. Az iskolai oktatást a szovjet pedagógia elvei alapján tervezték megvalósítani. Felhívást intéztek a pedagógusokhoz, amely arra szólította őket, hogy tanulmányozzák és alkalmazzák a szovjet pedagógia elveit. Az értekezleten választott 13 tagú küldöttséget Kijevbe és Moszkvába utazott a szovjet pedagógiai rendszer tanulmányozására.

Megalakították a Kárpátontúli Területi Közoktatásügyi Osztályt, a tanítók és tanárok kinevezése ezeknek az osztályoknak volt a feladata. A tanítók átképzésére tanfolyamokat szerveztek. A szovjet hadsereg parancsnoksága 90 ezer, Ukrajna 378 ezer tankönyvet adott át a területnek.

A front elvonulása után megindult a tanítás a megmaradt pedagógusokkal. Az 1944–1945-ös tanév második felére 40 népiskola és 1 polgári iskola működött, az iskolákban összesen 229 pedagógus dolgozott. A gimnáziumok magyar nyelvű oktatását 1944 decemberére mindenütt beszüntették. A magyar gimnázium épületében az ukrán tannyelvű I. számú középiskola kezdte meg működését. A gimnáziumokban ukrán nyelven folyt az oktatás, magyar nyelven csak az elemi és polgári iskolákban tanulhattak a diákok.

Az Ungváron április 20-án kiadott 58. számú dekrétum kimondta:

- az ifjúság nevelése és oktatása Kárpátontúli Ukrajnában az állam feladata, a végrehajtó a Néptanács közoktatási megbízottja (1. §.);
- kivétel nélkül minden tagintézet állami, kivéve a teológusképzőket (2. §.);
- a pedagógusok kivétel nélkül állami alkalmazottak (3. §.);
- minden intézményben biztosított a világnézeti szabadság (4. §.);
- az oktatás és nevelés tudományos alapokon történik (5. §.);
- minden tanintézetet állami költségvetésből finanszírozott, kivéve a volt egyházi iskolákat (6. §.);

Ungváron két hónapos tanfolyamon képezték át az elemi iskolai tanítókat általános iskolai tanítókká. 1945 márciusában Ungváron zenei szakközépiskola, Beregszászon egészségügyi szakiskola nyitotta meg kapuit. 1945 októberében megnyílt az Ungvári Állami Egyetem, 168 diákkal, négy karral: történelem, biológia, filológia és orvosi. Ez volt a régió első egyeteme. Az 1945-1946-os tanév volt az első, amely szervesen kapcsolódott a szovjet közoktatási rendszerhez, ez pedig alapjaiban változtatta meg az iskolarendszert. A kárpátaljai közoktatás történetében ezzel új fejezet vette kezdetét. A törvény elvette a lehetőséget a terület magyar lakosságától az anyanyelven való középiskolai tanuláshoz, ez pedig nagyban megnehezítette a magyar diákok továbbtanulását (Gabóda, 2001).

Az 1945–1946-os évtől a korábbi iskolatípusok teljesen megszűntek, helyüket a szovjet hétosztályos iskolák és középiskolák vették át. Az iskolákban a Szovjetunió története című tantárgyat már harmadik osztálytól heti 3–4 órában, míg az orosz nyelvet és irodalmat heti 3–5 órában tanították. Mint láthatjuk, gőzerővel folyt tehát a terület szovjetizálása (Oficinszkij, 2010). A tanévet úgy zárták, mint az első olyan évet, amely a szovjet oktatási rendszerhez kapcsolódott. Ez a kapcsolódás megváltoztatta az iskolarendszer alapjait, a közoktatás minőségileg új alapokra helyeződött. A fent említett tanév iskoláiról a Kárpáti Igaz szó és a beregszászi Vörös László című lapokból olvashatunk: Beregszászban gimnázium megnyitását készítették elő, valamint magyar tannyelvű elemi és hétosztályos iskolák is nyíltak. 82 elemi, és 16 hétosztályos iskolában magyar nyelven folyt a tanítás. Az 1946-1947-es tanév már 19 hétosztályos magyar iskolával vette kezdetét: Ungvár, Munkács, Beregszász, Nagyszőlős, Bátor, Nagyberég, Mezővári, Tiszaújlak, Gát, Nagygejőc, Nagydobrony, Dercen, Nevetlenfalu, Eszeny, Mezőkaszony, Nagyrát, Szernye, Nagypalád, és Salánk is rendelkezett magyar iskolával. A következő tanévben már 101 magyar tannyelvű iskola működött (Fedinec, 1999).

Az 1946–1947-es tanévben a Kárpátalján 558 elemi, 179 hétosztályos iskola és 17 középiskola működött, köztük 98 magyar tannyelvű volt. Néhol orosz, román és szlovák nyelven is folyt az oktatás. A német iskolákat teljesen felszámolták. Az 1945 és 1960 közötti időszak is lendületes volt az oktatás fejlődése szempontjából. A közel százötven új iskola felében, míg az 1980-as évek végére szinte minden iskolában egy váltásban folyt az oktatás. A bentlakásos iskolák és diákszállók ingyenesen, néhol kedvezményes áron álltak a tanulók rendelkezésére (Orosz, 2002).

Az 1964-1965-ös tanévben az iskolák száma már 768 volt. Ebben az időszakban már lehetőség volt esti és levelező képzésben is tanulni a munkaviszonnyal rendelkező diákoknak (Fedinec, 2010). Az 1970-1980-as években épült iskolák már tágasabbak,

felszereltebbek voltak, így megtörténhetett a szaktantermi rendszerre való áttérés. Az 1972-ben épült Nagyszőlősi 8. számú Általános Iskola is ilyen felszerelt, korszerű technikai eszközökkel ellátott iskola volt.

Az egyre felkészültebb pedagógusok szakképzését az Ungvári Állami Egyetem, később pedig az Ungvári Tanítóképző Főiskola biztosította. 1961-ben a pedagógusok 17 százalékának volt felsőfokú végzettsége, az 1980-as évekre pedig minden iskolaigazgató és helyettes rendelkezett felsőfokú diplomával. Az 1973-mas évtől iskola-előkészítő osztályokat vezettek be a 6 éves gyermekek számára. Az úgynevezett „nulladik osztály” előbb a kisebbségi területeken került bevezetésre, majd az ukrán és orosz nyelvű iskolákban is alkalmazni kezdték. Így 11 évre nőtt a középiskolai képzés időtartama (Orosz, 2002).

1.3. Felsőoktatás és tanítóképzés

Kárpátalján a felsőoktatási rendszer kialakulása 1945-re tehető. Előtte a terület kidolgozott oktatási rendszerrel nem rendelkezett, a gimnáziumok és tanítóképzők voltak a legmagasabb szintű oktatási intézmények. Az első felsőoktatási intézmény az 1945-ben létrehozott Ungvári Egyetem volt. Az egyetem megalapításáról az Ukrainai Kommunista Párt Központi Bizottsága és az Ukrán- Szovjet Köztársaság Legfelsőbb Tanácsa döntött egy közös határozatban, 1945. október 18.-án. Szinte azonnal tanfolyamokat kezdtek indítani a leendő felvételizők számára.

Az egyetem első diákjai 1946. február 1-én kezdték meg tanulmányaikat, szám szerint 168-an. Az intézmény első rektora Dobos Sztepan volt. Mivel Kárpátalja nem rendelkezett megfelelő képesítésű pedagógusokkal, ezért az oktatást a Szovjetunió különböző részeiről érkezett szakemberek végezték, ukrán és orosz nyelven. A magyar nyelvű felsőoktatás első korszaka Kárpátalján az 1950-es években kezdődött, amikor megalapították az Ungvári Tanárképző Főiskolát. Az 1950-1951-es tanévben a következő szakok működtek: orosz nyelv és irodalom, ukrán nyelv és irodalom, fizika-matematika, 1953-tól magyar nyelv és irodalomtudomány. Az 1954-ben megszűnt intézmény diákjait az Ungvári Állami Egyetemre vezették át, a magyar szakos hallgatók orosz szakon folytathatták tanulmányaikat. Magyar nyelv hallgatására csak fakultatív órákon volt lehetőség, 1959-ben viszont teljesen megszűnt az egyetemen a magyartanítás. Magyar népfőiskolai egyetem nyílt 1960-ban, beregszászi magyar értelmiségi csoport

kezdeményezésére. 1963-ban az ungvári egyetemen magyar szakot, majd 1965-ben magyar filológiai tanszéket nyitottak.

1972-ben a kárpátaljai értelmiség egy csoportja beadványt intézett a Szovjet Kommunista Párt Központi Bizottságához. Többek között megfogalmazták a beadványban az oktatás problémáit, kérelmezték, hogy az ungvári egyetemet nyilvánítsák kétnyelvűvé, és hozzák létre a magyar nyelvű tanárképzést. Pozitív változás volt, hogy a beadvány eredményeként minden szakon elindult a magyar nyelven történő felvételiztetés (Pallay, 2019).

Az 1972-es beadvány összefoglalta a Kárpátaljai magyar oktatás igényeit. Ezek az igények a következők voltak:

- a magyarlakta községekben magyar tannyelvű óvodák megnyitása, vegyes lakosság esetén nyilvánítsák az óvodákat kétnyelvűvé;
- dolgozzanak ki új óvodai programokat;
- szervezzék meg az óvónőképzést a magyar tannyelvű óvodák részére;
- a magyar tannyelvű iskolákban oktató, de magyar nyelven nem tudó pedagógusokat helyezték át, illetve mentették fel;
- ellenőrizzék rendszeresen a magyar tannyelvű iskolákban tanító pedagógusok magyar nyelvtudását;
- a magyar tannyelvű iskolákban magyarul köszöntsék és szólítsák meg a pedagógusokat;
- állítsák le az iskolák vegyes tannyelvűvé való átszervezését;
- szervezzék meg a magyar tannyelvű oktatást minden olyan magyarlakta községben, ahol nincs magyar nyelvű iskola;
- a szórványban élő magyarságnak is legyen lehetősége magyar nyelvet és irodalmat tanulni;
- nyilvánítsák a terület minden szakközépiskoláját és az Ungvári Állami Egyetemet kétnyelvűvé;
- a szakközép-és zeneiskolákban is indítsanak magyar tannyelvű tagozatokat;
- az Ungvári Állami Egyetem minden pedagógiai jellegű karán szervezzék meg a magyar nyelven történő tanárképzést;
- Az Ungvári Állami Egyetemen legyen lehetőség magyar nyelven felvételizni;
- a magyar tannyelvű iskolákban és az egyetem magyar tagozatán vezessék be a magyar történelem oktatását (Orosz, 2005).

A beadvánnyal elért eredmények a következők lettek: az Ungvári Egyetemen beindult a magyar nyelven történő felvételizés, valamint elkezdték kiépíteni a magyar nyelvű óvodahálózatot is. A beadvány hosszabb távú jövedékeként említhetjük a magyar nyelvű tanárképzés és magyar érdekképviselet létrejöttét, a színház alakulását, amely azonban csak a rendszerváltás idején valósulhatott meg (Császár, 2013).

A magyar nyelven történő felvételizés az 1980-as években ismét megszűnt, azonban különböző beadványok és szülői kérelmek hatására később ismét visszaállították. Jelenleg a 2008-ban bevezetett ukrán nyelvű, emelt szintű érettségi vizsgák eredményei jelentik a felvételi pontszámokat (Pallay, 2019).

1987-ben Magyarország és a Szovjetunió oktatási minisztériumai aláírtak egy határozatot, melynek értelmében a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetemen ruszisztikai központot, az Ungvári Állami Egyetemen pedig hungarológiai központot nyitnak. Így 1988-ban létrejött a Szovjet Hungarológiai Központ. Ez a korszak foglalta magába a magyar nyelvű felsőoktatás második periódusát. Az egyetem magyar tanszéke sokáig az egyetlen lehetőség volt azon diákok számára, akik magyarul szerettek volna tanulni. Azonban csak a szaktárgyakat hallgathatták a diákok magyar nyelven, minden más tárgy tanítása orosz nyelven zajlott. Felelni, vagy dolgozatot írni is csak orosz nyelven lehetett. Azonban a felsőoktatási intézményekbe történő felvételinél inkább a felvételiző szociális helyzetét, politikai meggyőződését, mintsem vizsgaeredményeit vették figyelembe. Előnyt élveztek a középiskolai végzettséggel, munkaviszonnyal rendelkező vizsgázók, és azok is, akik kommunista párt vagy szakszervezet tagjai voltak (Pallay, 2019).

A nyolcvanas évek végén az Ungvári Közművelődési Szakközépiskolában és a Beregszászi 18. számú Ruhaiipari Szakközépiskolában indítottak magyar csoportot, előtte csak orosz csoportokat indítottak az összes oktatási intézményben.

A szovjet érában a tárgyalta területen három tanítóképző működött. A tanítóképzőkben a Néptanács 1945. július 3-án kelt határozata szerint a képzés négyéves, koedukációs lett. Az egyik ungvári tanítóképző Husztra került, a munkácsi tanítóképzőben pedig óvodai nevelők számára is indult képzés. Ezzel egy időben történt a terület közoktatási rendszerének átszervezése is (Gabóda, 2001). Az Ungvári Tanítóképzőt 1950-ben bezárták, és helyette megnyitották az Uzshorodi Tanárképző Főiskolát. A két éves oktatás alatt a hétosztályos iskolák felső tagozata számára képezték ki a szakembereket (Orosz, 2005).

A három intézmény közül a legrégebbi, a munkácsi tanítóképző magyar csoportokat is működtetett. Az intézmény 1950-ben került Munkácsra, előtte Huszton működött. A kárpátaljai általános iskolát elvégzett diákoknak ez volt az egyetlen magyar nyelven történő továbbtanulási lehetőség abban az időszakban. A végzős diákok óvónői, tanítói és zenepedagógus szak közül választhattak. Tanítói szakra évente egy magyar csoportot vettek fel, a hallgatók létszáma általában 25 fő körüli volt (Orosz, 2010).

A magyar nyelven történő továbbtanulás sokáig csak a munkácsi tanítóképző szakközépiskolában valósulhatott meg, és ott sem minden tantárgy tanítása folyt magyar nyelven. A nagymértékű tanítóhiány felszámolására 1947-ben magyar csoportot indítottak a huszti tanítóképzőben, melyet később Munkácsra helyeztek át. Ez az intézmény máig működik Munkácsi Tanítóképző néven (Orosz, 2005). A tanítóképző a 2008-as évig a Munkácsi Humán-Pedagógia Főiskola részeként működött, ekkor egyesült a Munkácsi Technológiai Főiskolával, így létrejött a Munkácsi Egyetem. Az itt végzett hallgatók „molodsi szpecialiszt” szintű diplomával felvételizhetnek főiskolára vagy egyetemre (Orosz, 2010).

1.4. Oktatási helyzet a rendszerváltás utáni időszakban

Az 1991-es év sorsfordító volt a kárpátaljai magyarság életében. Az Ukrajnában meghirdetett népszavazáson először május 17-én, majd december 1-jén dönthettek a választópolgárok arról, hogy maradjon-e meg az unió egysége. Míg az első szavazáson a lakosság döntő többsége a szövetség fennmaradására voksolt, a másodikon már a szavazók 92,52%-a a köztársaság Szovjetuniótól való elszakadását támogatta.

1991. augusztus 24-én az USZSZK Legfelsőbb Tanácsa kihirdette Ukrajna függetlenségét. A függetlenséget 1991. december 3-án Lengyelország és Kanada után az elsők között Magyarország is elismerte. 1991. december 4-én Magyarország megnyitotta a Kijevi Nagykövetségét. A soron következő két, Kárpátalja sorsáról döntő népszavazáson a választópolgárok 78 %-os többséggel döntöttek arról, hogy Kárpátalja Ukrajnán belül különleges státusú önkormányzati egységként működjön, a Beregszászi járásban pedig a népesség 81,4%-a egy Beregszász központú magyar autonóm körzet alapításáról döntött (Orosz, 2012).

A függetlenség utáni időszak hatalmas feladatokat állított az ország vezetősége elé. A régi rendszer felszámolása, az új gazdasági és politikai berendezkedés újraszervezésének hatásai a mai napig érezhetőek (Kovács – Márkus, 2015). A teljes rendszerváltás nem ment

zökkenőmentesen, ami az oktatást is negatívan befolyásolta. Az alkalmazott oktatási rendszer még főleg szovjet mintára történt, amely nagymértékben különbözött az európai tendenciáktól (Balla, 2008).

A rendszerváltást követő években Ukrajna, és ezzel egyidejűleg Kárpátalja lakosságának élete tehát nagymértékben megváltozott. A nehéz gazdasági helyzet, a munkanélküliség felerősödése, a társadalom elszegényedése rányomta a bélyegét a lakosság mindennapjaira. Pozitívumként a magyar tannyelvű iskolák számának megnövekedése, a nemzeti szimbólumok használatának engedélyezése, a határok megnyílása említhető meg. Ebből az következett, hogy a kárpátaljai magyar fiatalság számára több lehetőség nyílt az anyanyelven folytatott továbbtanulásra (Pallay, 2019).

Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa 1991. november 1.-én nyilatkozatot fogadott el az országban élő nemzetiségek jogairól. A nyilatkozat értelmében a területen élő kisebbségeknek biztosították a teljes egyenlőséget politikai, szociális, gazdasági és kulturális szinten. Garantálták többek között a szabad nyelvhasználatot, vallásgyakorlást, nemzeti szimbólumok használatát. Az 1991. május 23-án elfogadott oktatási törvény biztosította Ukrajna állampolgárai részére az ingyenes oktatást, rögzítette az oktatás területén az egyenlő feltételek biztosítását. Az 1989. évi nyelvtörvény engedélyezte az anyanyelvű oktatási intézmények létrehozását a nemzetiségi területeken, valamint az 1992. évi Nemzeti Kisebbségekről szóló törvény is garantálta autonómiájához való jogukat (Orosz, 2010).

Az 1993–96 közötti politikai válság hatalmas terhet rótt az oktatási szféra működésére. A törvény azonban továbbra is lehetőséget adott az anyanyelven történő oktatásra. A magyar felsőoktatás szempontjából két nagy eseményt kell megemlítenünk a Szovjetunió széthullása utáni időszakból: az első ilyen az 1990-es év, amikor megnyílt az út a kárpátaljai magyar fiatalok számára a magyarországi továbbtanuláshoz, a másik pedig az 1993-as év, amikor felmerült egy önálló magyar nyelvű tanárképző főiskola létrehozása (Pallay, 2019).

A függetlenség kikiáltása előtt, 1989-ben megalakult a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, 1991-ben pedig a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség, amely a magyar nyelvű oktatás aktuális problémáival, és annak megoldásaival foglalkozott. 1993-ban a KMKSZ és a KMPSZ együttesen egy olyan tanárképző főiskola létrehozásáról döntöttek, ahol a hallgatók magyar nyelven folytathatják tanulmányaikat. Ennek érdekében létrehozták a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítványt, melynek célja az intézmény létrehozása, anyagi és tárgyi feltételeinek megteremtése volt (Pallay, 2019).

1990-től Kárpátalján bővülni kezdett a felsőoktatás, új intézmények és magánegyetemek jöttek létre. A 2005-ös évben, Ukrajnában az 1003 oktatási intézmény 18 százaléka magánintézmény volt. Ezek a magánintézmények általában az egyetemi és főiskolai végzettséget nyújtó intézmények közül kerültek ki. A hallgatói létszám jól tükrözi a felsőoktatás bővülésének beindulását, amit az 1990-es évek közepére tehetünk. Az 1993 – 1994-es tanév hallgatóinak száma mára már megduplázódott. A hallgatók létszámát az akkreditációs szintek szerint vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az egyetemi és főiskolai képzésekben való részvételi arány háromszorosára nőtt. Az 1990-es évek közepén elindult új intézményalapítási hullám eredményeként több intézmény létrejött: elsőként a Kárpátaljai Állami Egyetem néven működő intézet, majd 1994-ben a mai II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, amely 1996-ban kapott működési engedélyt. Szintén az 1990-es években jött létre a Munkácsi Technológiai Főiskola, és a Munkácsi Humán Pedagógiai Főiskola (Papp, 2010).

Az 1992. december 23–26 között megrendezett közoktatási dolgozók kongresszusának résztvevői elfogadták az „Ukrajna a 21. században” című dokumentumot, amely az oktatásfejlesztés irányát határozta meg. Fő célul az oktatási rendszer újraszervezését, valamint az oktatás színvonalának emelését tűzték ki.

Az 1996-ban elfogadott új alkotmány változást hozott a kisebbségek anyanyelvű oktatásának helyzetében. Az alkotmány 10. cikkelye szerint az államnyelv az ukrán, de az országban élő kisebbségek szabadon használhatják anyanyelvüket. A 11. cikkely biztosítja az ország őslakosainak és nemzeti kisebbségeinek vallási, kulturális, etnikai és nyelvi fejlődését. A 22. cikkely kimondja, hogy új törvényhozás esetén nem sérülhetnek az állampolgárokra érvényes emberi és szabadságjogok. A 24. cikkely szerint Ukrajna állampolgárai teljes mértékben egyenlők. Az 53. cikkely szerint az oktatás minden szinten biztosított és ingyenes (Orosz, 2010).

Az 1997. május 14-én, Csernyivciben megrendezett oktatási konferencián az ukrán Oktatási és Kulturális minisztérium tervezetet mutatott be, mely a nemzetiségi iskolákban a 4. osztály elvégzése után kötelezte volna a teljes ukrán nyelvű oktatást. A „polikulturális oktatásról” szóló tervezet szerint a felsőoktatási intézményekbe csak sikeres ukrán nyelv és irodalom felvételi vizsga után juthattak volna be a diákok. A nemzetiségi intézmények és diákok tiltakozásának köszönhetően a tervezetet végül nem fogadták el, az ukrán nyelv és irodalom felvételi vizsga viszont megvalósult (Balla, 2008).

1997. augusztus 4.-én kiadták a tervezet módosított változatát, amely csekély mértékben tért el az elsőtől. A koncepció ugyanaz volt: fő cél az ukrán mentalitás

kialakítása. Bár a kifejezés használata a dokumentumból kimaradt, mégis érezhetően rányomta bélyegét a tartalomra. A tervezet az „ukrainisztika” csoportba sorolta például a matematikai, technikai és művészeti tárgyakat is. A koncepció harmadik változata egyértelműen leírta, hogy a nemzeti iskolák számára az anyanyelven történő oktatás csak az elemi tagozaton engedélyezett, a későbbiekben fokozatosan át kell térni az összes tantárgy ukrán nyelven történő oktatására. A tervezet több pontja negatívan érintette a kisebbségeket, valamint a hatályos törvényeket sem vette figyelembe. A rendkívül diszkriminatív tartalmú rendelet figyelmen kívül hagyta továbbá a kisebbségek tipológiai helyzetét, és a már kialakult oktatási rendszerét is.

A negyedik tervezetet 1988 júliusában dolgozta ki az Ukrán Oktatási Minisztérium. Céljaként a kisebbségek integrációjának segítségét nevezte meg az ukrán társadalomba. A rendelet szerint a nemzetiségi kisebbségek igényeinek figyelembe vételével az ukránon kívül más tannyelvű osztályok is szervezhetőek. A dokumentum azt is leszögezi, hogy anyanyelvű oktatás esetén kötelezően ismertetni kell a tananyag szakkifejezéseit, rövid tartalmát ukrán nyelven is. Ez a rendelkezés negatívan érintette az oktatás színvonalát, mivel így csökkent a tényleges oktatásra fordítható idő. A rendelet kimondja, hogy a felsőoktatási intézményekben az anyanyelven történő oktatás csak a nemzetiségi nyelvek, irodalom, a szülőföld földrajza és történelme oktatására felkészítő szakok során valósulhat meg, a többi tantárgy csak ukrán nyelven tanítható.

Az 1998-as parlamenti választásokat követően napirendre került több törvénymódosítás a kisebbségeket és nyelveket illetően, amelyek nagymértékben szűkítették a kisebbségek jogait (Orosz, 2005). Az 1998–1999-es tanévre Kárpátalján hat felsőoktatási intézmény működött. Az intézményekben közel 800 magyar nemzetiségű hallgató folytatta tanulmányait (Beregszászi et al., 2001).

2001-ben megrendezésre került az ukrainai közoktatási dolgozók második kongresszusa, amelyre Kárpátaljáról egyetlen oktatási képviselőt sem hívtak meg. A kongresszuson elfogadásra került „Az oktatás nemzeti doktrínája” című dokumentum, amely fő célként a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférést tűzte ki. Többek között az élethosszig tartó tanulás lehetőségének biztosítása, az oktatás nemzeti jellegének erősítése, valamint a nemzeti identitás kialakítása is kitűzött célként szerepelt az új oktatási stratégia leírásában. A Nemzeti Doktrína célkitűzéseinek megfelelően, a következő években az oktatási intézményekben nőtt az ukrán nyelv és irodalom óraszám, valamint a tárgyat felvették a kötelező érettségi tantárgyak közé. A nemzetiségi iskolák tanulói így

hátrányba kerültek, mivel az ukrán nyelv ilyen magas szintű oktatásához még nem álltak rendelkezésre megfelelő tárgyi és személyi feltételek (Orosz, 2010).

A 2004-es kormányváltás, valamint az úgynevezett narancsos forradalom és Viktor Juscsenko győzelme után még jobban próbálták megerősíteni az államnyelv pozícióját. Az új oktatási reformok is az ukrán nyelv intenzívebb tanítását célirányozták meg (Pallay, 2019).

2004-ben az ukrán államfő rendeletet hozott a felsőoktatás fejlesztésének kidolgozásáról. A program a 2005-2007-es évekre vonatkozott, és több, a felsőoktatást célzó intézkedésről szólt. A rendelet ezen kívül felszólította Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumát, a Külügyminisztériumot, valamint a felsőoktatási intézményeket fenntartó minisztériumokat, hogy hozzanak létre egy bizottságot annak érdekében, hogy Ukrajna csatlakozhasson a Bolognai folyamathoz. 2004. június 4.-én az Ukrán Legfelsőbb Tanács szintén határozatot fogadott el, melyben többek között szerepelt a bolognai folyamattal kapcsolatos törvényalkotói javaslatok kidolgozása. Továbbá a rendelet kötelezte az oktatási minisztériumot egy egységes felsőoktatási követelményrendszer kidolgozására és bevezetésére, a felsőoktatás nemzetközi tendenciáinak figyelembevételével.

A fent említett rendeletek felgyorsították a bolognai folyamathoz való csatlakozást. 2004 augusztusában Ukrajna minisztertanácsa bizottságot hozott létre a csatlakozási folyamatok koordinálásának érdekében (Orosz, 2007). A Bolognai Nyilatkozat aláírására 1999-ben, 29 ország oktatási miniszterének részvételével került sor (Pallay, 2019). A Bolognai folyamat célja a csatlakozó országok felsőoktatási rendszerének hasonló jellegűvé tétele, a képzési rendszerek összehangolása (Hrubos – Tomasz, 2007).

Ukrajna 2005-ben csatlakozott a bolognai rendszerhez. Az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium ennek megfelelően célként tűzte ki a felsőoktatás szerkezeti módosítását. Az ötszintes képzés helyét a kétszintű képzés vette át. Bevezetésre került a kreditrendszer, valamint az emelt szinten történő érettségi is. A 2008-as évtől az emelt szintű érettségit minden középiskolában kötelezővé tették. Elrendelték továbbá, hogy a felsőoktatási intézményekben a tanulók csak sikeres ukrán nyelv és irodalom vizsga teljesítését követően nyerhetnek felvételt, valamint minden egyes tantárgyból kizárólag ukrán nyelven megengedett érettségi vizsgát tenni. Ez hátrányosan érintette az Ukrajnában élő kisebbségeket, még jobban Magyarország irányába orientálta a magyar anyanyelvű diákokat (Kohut, 2008).

A Bolognai rendszerhez való csatlakozással Ukrajna vállalta, hogy gyökeres változtatásokat eszközöl az oktatási rendszerben. Az ukrán oktatási rendszer problémáit Szuhrovskij „A bolognai folyamat a felsőoktatás szerkezetének reformja az európai térségben” című cikkében sorolta fel:

- A felsőoktatási képzési rendszer ötször több szakirányt tartalmaz Európához képest;
- a specialist szint népszerűbb, baccalaureusi fokozatra alig vesznek fel hallgatókat;
- probléma az oktatás minőségi romlása;
- a munkaerőpiac és a képzési kínálat nincs összhangban;
- a specialist és magiszter diplomáknak különböző szintű az akkreditációs követelményük, elismertségük viszont megegyezik;
- bonyolult a tudományos fokozatok rendszere;
- a colledgek és technikumok nem látják el eléggé a munkaerőpiacot;
- az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges tovább- és átképző rendszer létrehozása még nem sikerült;
- az ország egyetemei nem vállalják a módszertani központok szerepét;

A Bolognai folyamathoz való csatlakozás több oktatáspolitikai folyamat elindítását tette lehetővé. Ukrajna elnöke, Viktor Juscsenko rendeletet hozott az országban történő egységes felvételi rendszer, a külső független tesztelés és emelt szintű érettségi vizsgák bevezetéséről. A 2007-ben, az ukrán oktatási miniszter által hozott ukrán rendelet a következő tanévre kötelezővé tette az ukrán nyelv és irodalom emelt szintű érettségi vizsgát azok számára, akik felsőoktatási intézményekben szeretnék folytatni tanulmányaikat. A határozat elfogadása jelentős mértékben megnehezítette a magyar tannyelvű iskolák végzőseinek helyzetét. 2007 decemberében módosították a rendeletet, melyben engedélyezték a nemzetiségi iskolák diákjainak, hogy szaknyelvi szójegyzetet használjanak a vizsgák során. A 2008 januárjában történő módosítás további enyhítéseket eredményezett, engedélyezte a kisebbségi iskolák tanulói számára a szakvizsgák oktatás nyelvén történő teljesítését (Pallay, 2019).

A felsőoktatás struktúrája teljes mértékben átalakult. A képzéseket a következő szintekre osztották fel: alapképzés (baccalaureus, BSc/BA), specialist szint, valamint mesterképzés (MSc/MA) (Orosz, 2005).

A 2010-es kormányváltást követően pozitívumként említhető a rendelet módosítása, amely nagymértékben megkönnyítette a kisebbségi iskolák végzőseinek helyzetét. A

határozat engedélyezte a felsőfokú oktatási intézményekbe történő felvételt abban az esetben, ha a végzősnek nem sikerül az ukrán nyelv és irodalom érettségi vizsgája, de a szaktantárgyból eléri a 170 pontot (Pallay, 2019).

A 2012. évi kormányváltás is viszonylag enyhülést hozott a kisebbségek számára, hiszen több olyan oktatási intézkedés visszavonására került sor, amely hátrányosan érintette a nem ukrán anyanyelvűeket. Ebben az évben új nyelvtörvény bevezetésére is sor került, amely kimondta, hogy a nyelvi identitás szabad megválasztása az alapvető emberi jogok közé tartozik. A második Majdant követően, a 2014-es évben a parlamentben többségbe került radikálisoknak első dolguk volt megvétózni a törvényt. Olekszand Turcsinov, az akkori házelnök többek között külföldi nyomásra, nem hagyta jóvá a törvény hatályon kívül helyezését.

2016-ban elkezdődött az ukrainai oktatásügy megreformálása, valamint új oktatási törvény elfogadása. Az oktatási törvényt 2017 szeptemberében fogadták el. A kerettörvény szerint szükség volt a közoktatás új struktúrájának bevezetésére, melyet lépcsőzetesen kellett bevezetni. A rendelet különbséget tett a nemzeti kisebbségek és őshonos népek között: a nemzeti kisebbségeknek csak az elemi oktatásban adott jogot az anyanyelven történő oktatásra, míg az őshonos népeknek erre lehetőségük volt az általános és középiskolai szinten is. Az új oktatási törvény az oktatási intézmények nyelvének az államnyelvet nevezte meg (Fedinec – Cserniczkó, 2017).

Jelenleg a független teszteken való részvétel minden végzős számára kötelező abban az esetben is, ha az érettségiző nem kíván továbbtanulni felsőfokú intézményben. Az ukrán nyelv és irodalom vizsgán kívül, választható tárgy a biológia, matematika, és Ukrajna történelme. Harmadik tárgyat csak akkor kell választani, ha a vizsgázó szeretne főiskolára vagy egyetemre felvételizni. Az országban élő kisebbségek anyanyelvükből nem tehetnek emelt szintű érettségi vizsgát. A törvény alkalmazása hátrányosan érinti az Ukrajnában élő kisebbségeket. Lilija Hrinevics ukrán oktatásügyi miniszter szerint erre az lenne a megoldás, ha ötödik osztálytól az oktatás nyelve teljes mértékben az államnyelv lenne (Pallay – Orosz, 2020).

2. Kisebbségi felsőoktatás, felsőoktatás Kárpátalján

2.1. Kisebbségi felsőoktatás

Anyanyelvi oktatásról akkor beszélhetünk, amikor a nemzeti kisebbségeknek lehetőségük van saját anyanyelvükön történő oktatásban részesülni óvodától a felsőfokú képzésig (Papp, 2013). Az anyanyelven történő felsőoktatás, valamint a kisebbségi nyelven folyó tanár- és tanítóképzés kiemelt jelentőséggel bír. A szakma megfelelő elsajátítása anyanyelven valósulhat meg a leghatékonyabban.

A kisebbségi oktatás kérdéskörére a nemzetpolitika egyik komoly problémájaként tekinthetünk Kárpátalján. Az állam különböző eszközökkel tartja ellenőrzés alatt a kisebbségi oktatási intézményeket, melyre a közösség kényszerített asszimilációként tekinthet. A többségbe való beolvadás a magyar identitás elvesztéséhez vezetne. A magyar nyelv a nemzeti azonosságtudat legfontosabb összetevője, mely akkor teljesebben ki, ha az oktatás minden szintjén jelen van (Cserniczkó, 2014).

A kisebbségi oktatási rendszer kiépítése hatalmas feladatnak bizonyult a magyar közösség számára. Erre irányuló törekvésekre a rendszerváltás utáni időszakban került sor, amikor a felsőoktatás expanziójával lehetőség nyílt új intézmények létrehozására, a szakválaszték bővülésére. Válaszként az állami oktatási intézmények új magyar tannyelvű karokat hoztak létre, mellyel megsokszorozódtak a magyar nyelvű vagy tárgyú szakok és tanszékek. Az anyanyelvű felsőoktatás ily mértékű bővülése több továbbtanulási lehetőséget kínált a kisebbségi közösségeknek (Ferenc, 2010). Ezen felül a hallgatóknak lehetőségük adódott szülőföldjükön bekapcsolódni az intézmények bázisán létrejövő kihelyezett képzésekbe is. Az intézményalapítási hullám jelentősen csökkentette továbbá a tanulmányi migrációt, ezáltal növelve a kisebbségi közösségek elitmegtartási törekvéseit (Takács, 2013).

Az 1990-es évek előtt a magyar tannyelvű oktatási intézmények végzőseinek nem sok választásuk kínálkozott továbbtanulásukat illetően. Akik nem szerették volna többségi, azaz ukrán tannyelvű felsőoktatási intézményben folytatni tanulmányaikat, azok kénytelenek voltak magyarországi intézményekbe benyújtani felvételi kérelmüket. Bármelyik lehetőséget is választották a végzős diákok, egyik sem szolgálta a kisebbségi közösségek érdekeit. A Magyarországon továbbtanuló diákok közül többen haza sem tértek szülőföldjükre, inkább a kitelepülést választották, a többségi intézményt választók

pedig fokozatosan kiszorultak a felsőoktatásból előbb a politikai, később a nyelvi nehézségek miatt (Márkus, 2015).

Az 1990-es években, a felsőoktatás kiépítése céljából sorra születtek az új felsőoktatási törvények. A kisebbségi felsőoktatási intézmények az új felsőoktatási rendszer kiépítése közepette próbáltak megmaradni, sikerrel venni az eléjük gördülő akadályokat. Többen az intézmények magánosításában, az állami felsőoktatási politikától való elszakadásban látták a megoldást. Az „anyaországok” intézményeivel, a hallgatói utánpótlást biztosító közép – és alapfokú oktatással való kooperáció jelentette a megmaradás zálogát az állami oktatáspolitikával szemben. Ez a fajta szegregálódás azonban könnyen végzetes is lehetett: az intézmények elveszíthették általa felsőoktatási jellegüket, legitimitásukat. A felsőoktatási intézmények az alapító intézményekkel való kapcsolattartás megerősítésével, mások a gazdasági formában való szerveződés segítségével próbáltak kimaradni az állami oktatás – politikából (Kozma, 2011).

Jelenleg minden határon túli magyar közösség rendelkezik anyanyelvi intézményhálózattal. Ukrajnában, napjainkban 13 olyan felsőoktatási intézmény működik, ahol a hallgatóknak valamilyen módon lehetőségük van magyar nyelven folytatni tanulmányaikat. Ezek közül a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola az egyetlen teljes mértékben magyar nyelvű felsőoktatási intézmény. A főiskolán kívül működnek ukrán és magyar nyelvű képzést párhuzamosan folytató intézmények, hungarológiai tanszékkel, vagy magyar nyelv és irodalom szakkal rendelkező egyetemek és főiskolák, valamint olyanok is, amelyek magyarországi intézmények kihelyezett tagozatait működtetik bázisukon (Márkus, 2015).

A Bolognai-folyamatnak nevezett, egész Európára kiterjesztett felsőoktatási reformkísérlet a kárpátaljai magyar nyelvű felsőoktatás rendszerére és politikájára is nagy hatással volt. A 2005-ben bevezetett emelt szintű érettségi vizsgák, majd 2008/2009 – es tanévben kötelezően bevezetett ukrán nyelv és irodalom tesztvizsgák hátrányosan érintették a kisebbségi intézmények tanulóit. A külső független tesztvizsgák jelenleg minden érettségiző számára kötelező jellegűek, a továbbtanulási szándéktól függetlenül. Az országban jelenleg érvényben lévő törvények arra ösztönzik a nemzeti kisebbségeket, hogy anyanyelvüket feladva ukrán tannyelvű iskolába írassák gyermekeiket (Pallay, 2019).

2.2. A felsőoktatási rendszer Ukrajnában

Az Ukrajnában folyó pedagógusképzés megértéséhez elengedhetetlen megismernünk az ország felsőoktatási rendszerét. Az országban a felsőoktatási intézményekhez tartoznak a szakiskolák, technikumok, colledge-ek, főiskolák, egyetemek, konzervatóriumok, valamint az akadémiák. Ezeket az intézményeket akkreditáció szerint I-től IV-ig terjedő fokozatokba sorolják. I. fokozatúnak minősülnek a technikumok és érettségit adó szakiskolák, II. fokozatúnak pedig a colledge-ek és hasonló szintű intézmények. A főiskolák, egyetemek, konzervatóriumok és akadémiák III. és IV. fokozattal rendelkeznek (Orosz, 2005).

A szakiskolába vagy technikumba történő felvételhez csupán egy általános iskolai végzettség és egy sikeres felvételi vizsga teljesítése szükséges. Képzési ideje 1-3 év, egyetemet megelőző szintnek is nevezik néhol. A sikeres teljesítés után a végzős érettségit és diplomát is szerez az intézmény befejezésével. A colledge-ekbe felvételizni technikum elvégzése után van lehetőség, az itt kapott diploma kezdő fokú szakértelmet jelöl bizonyos szakmával kapcsolatosan. A főiskolákra és egyetemekre érettségi vizsgák sikeres teljesítése után nyerhetnek felvételt a tanulók. A főiskolákon a képzési idő 4–5 év, míg az egyetemeken 5–6 év (Kovács – Márkus, 2015).

A kárpátaljai felsőoktatási intézmények nagyon fontosak az ott élő kisebbségek számára. Az anyanyelven megvalósuló pedagógusképzés hatással van az anyanyelvű oktatás pozíciójára és minőségére. A felsőfokú képzések a kárpátaljai magyarság számára a 70-es évek környékén kezdtek elérhetővé válni. Előtte lényegesen megnehezítette a felsőfokú intézményekbe történő felvételt az, hogy a magyar nemzetiségű diákok nem felvételizhettek anyanyelvükön. Az évek során többször történtek kísérletek arra vonatkozóan, hogy az Ungvári Állami Egyetemet nyilvánítsák kétnyelvűvé, azonban minden próbálkozás kudarcot vallott (Orosz, 2005).

A KMKSZ megalakulását követően a Munkácsi Tanítóképző bázisán kihelyezett képzés vehette kezdetét. Ez egy fontos kezdeményezés volt, mivel Kárpátalján nem volt felsőfokú képzés sem tanítói, sem pedig óvodapedagógia szakon. A Hajdúböszörményi óvóképző hat kárpátaljai diákot vett fel a levelező képzésére, akik sikeres végzést követően megkaphatták oklevelüket. Mivel a kiutazó tanárokat nem látták szívesen a Munkácsi Tanítóképzőben, azok elzárkóztak a képzés folytatásától (Orosz, 2007).

Kárpátalján a 2010-es évben 18 felsőfokú intézménybe felvételizhettek a diákok, ezek közül a legnépszerűbbek a kárpátaljai magyarság körében az Ungvári Állami Egyetem, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, valamint a Munkácsi Állami

Egyetem voltak (Rozlucka, 2010). A Kárpátaljai Állami Egyetem is a népszerű intézmények között szerepelt, bár magyar programmal nem rendelkezett, ezért az intézményt többnyire az ukrán anyanyelvű diákok választották továbbtanulásuk céljából (Kohut, 2008). A felsorolt intézményeken kívül más ukrainai egyetemek is működtettek kihelyezett tagozatokat, ilyen volt például a Kijevi Szlavisztikai Magánegyetem (Papp Z, 2010).

Jelenleg Kárpátalján 4 egyetem és 4 főiskola, valamint 17 college közül választhatnak a végzős diákok. A magyar hallgatók között a felsőoktatási piacot a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar nyelvű képzései uralják.

A felsőoktatási intézmény sikeres elvégzése után a hallgató a következő képesítéseket szerezheti meg attól függően, hogy az intézmény I, II, III vagy IV fokozatú:

- szakképzés (molodsij specialiszt) – I. fokozat
- baccalaureus (bakalavr) – II. fokozat
- magiszter (mesterképzés) – III. fokozat

A további fokozatokat, valamint a felsőoktatási intézményekben megszerezhető címeket az ukrán minisztertanács ítélni oda az annak megfelelő eljárás lebonyolítása után. Ezek a fokozatok a következők: tudományok kandidátusa és tudományok doktora. Az odaítélhető címek pedig a tudományos főmunkatárs, docens, valamint professzor (Orosz, 2002).

2.3.Felsőoktatási intézmények Kárpátalján

Az alábbi fejezetben ismertetjük a Kárpátalján működő felsőoktatási intézményeket.

Az Ungvári Nemzeti Egyetem a kárpátaljai magyarság egyik meghatározó intézménye. Az intézménybe felvételt nyert hallgatók több szakból választhatnak, és alapképzés, mesterképzés, valamint doktori szintű képzéseken vehetnek részt az oda felvételizők (Orosz, 2010, vstup.info). Az 1946-ban alapított, akkor még Ungvári Állami Egyetem néven működő intézmény Kárpátalja legrégebbi felsőoktatási intézménye. Állami költségvetésű, 64 tanszékkal működik (Kohut, 2008). Az egyetemen 1963-ban nyitottak magyar nyelv és irodalom szakot, 1988-tól pedig Hungarológiai Központtal is rendelkezik (Orosz, 2010). 2003-ban az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség kezdeményezésére magyar történelem szak nyílt az intézményben (Kohut, 2008). Tanítóképzés az egyetemen nem működik, viszont a 2008-ban létrehozott magyar tanárképző kar fontos része az

intézménynek a kárpátaljai magyar anyanyelvű diákok számára. A magyar tanárképző kar lehetőséget ad a diákoknak matematika, fizika magyar és történelem szakon tanulni, részben magyar nyelven (Orosz, 2010). Az itt tanuló diákok többnyire kárpátaljaiak. A nemzetiségi szakokon minden tantárgy oktatása ukrán nyelven történik, a szaktantárgyakat kivéve (Orosz, 2005).

A Kárpátaljai Állami Egyetemet Ungvár város önkormányzata hozta létre, működési engedélyt 1996-ban kapott. Az egyetemen továbbtanulni készülő diákok öt kar közül választhatnak: informatika, nemzetközi kereskedelem és gazdaság, jog, valamint közgazdaság. Magyar programmal nem rendelkezik (Orosz, 2010). Az 1997-es évtől állami intézmény. Bekerülni sikeres felvételi vizsgát követően lehetséges, a felvételi kizárólag ukrán nyelven történhet. Az egyetem 1998-tól kihelyezett tagozatot működtet a Técsői Hollósy Simon Magyar Középiskola bázisán (Kohut, 2008). A Kárpátaljai Állami Egyetem 2013-ban beolvadt az Ungvári Nemzeti Egyetembe, azóta egy nagy egyetemként működik (<http://kmmi.org.ua/oktatasi-intezmenyek/egyetemek>).

A Munkácsi Állami Egyetem a Munkácsi Technológiai Főiskola és a Munkácsi Humán- Pedagógiai Főiskola egyesüléseként jött létre (Orosz, 2005). A Munkácsi Technológiai Főiskola III. fokozatú, állami fenntartású intézményként működött. Működését a Hmelynicki Pogyilja Technológiai Egyetem kihelyezett tagozataként kezdte meg, 1995-ben. 1997-től működött önálló egységként, képzései 4–5 éves időtartamúak voltak. A képzések végén bachelor és specialist oklevelet szerezhettek a végzős hallgatók. A munkácsi főiskolán a következő szakok közül választhattak a felvételizők: kredit és könyvvitel, pénzügy, szolgáltatás menedzsment, termelés menedzsment, marketing, bőrdíszmű és cipőipari termékek gyártása, valamint ruhaipari termékek gyártása. A munkácsi főiskolára csak ukrán nyelven lehetett felvételizni, magyar programmal nem rendelkezett.

A Munkácsi Humánpedagógiai Főiskola 1998-ban nyílt meg a Munkácsi Tanítóképző bázisán, szintén kihelyezett tagozatként kezdte meg működését. A diákok a sikeres végzést követően az Ivano-Frankivszki V. Stefanik Kárpátmelléki Egyetem diplomáját kapták. Az itt tanulható szakok a következők voltak: tanítói, óvodapedagógia, rajz, zenei nevelés, pszichológus. Magyar programmal is rendelkezett. Aki elvégezte a tanítóképzőt, tanulmányait a Munkácsi Humánpedagógiai Főiskola második évfolyamán folytathatta tanulmányait (Kohut, 2008).

A két főiskola egyesülését követően négy szakot indítottak az egyetemen. Ezek a szakok a következők: könnyűipar, vállalati közgazdaságtan, menedzsment, pedagógia. A

tanítóképző magyar programmal is rendelkezett, ahol évente átlagosan 25 diák folytatta tanulmányait. Napjainkban már csak ukrán tannyelvű képzés zajlik a Munkácsi Állami Egyetemen. A 2021-es évben, az alapszintű képzésre jelentkező diákok a következő tudományterületek közül választhatnak: pedagógia, társadalomtudományok, természettudományok, adminisztráció, gépipar, termelés és technológia, szolgáltatói szféra, közigazgatás. A mesterképzésre jelentkező hallgatók számára elérhető szakok a következők: óvodapedagógia, tanítói, zeneművészet, angol nyelv és irodalom, pszichológia, közgazdaságtan, könyvelés és auditálás, pénzügy és számvitel, marketing, könnyűipar, turizmus.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 1994-ben a Nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola kihelyezett tagozataként kezdte meg működését, 1996-ban kapta meg az ukrán működési engedélyt (Orosz, 2010). A főiskola az egyedüli államilag elismert teljes mértékben magyar tannyelvű felsőoktatási intézmény Kárpátalján, mely a magyar tannyelvű iskolák pedagógus-utánpótlását biztosítja. A továbbiakban ismertetjük a főiskola létrejöttének történetét, működését, valamint bemutatom részletesebben a Pedagógia és Pszichológia Tanszék munkáját és küldetését.

3. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

3.1. A Rákóczi-főiskola története

Kárpátalján a magyar nyelven történő felsőfokú pedagógusképzés hiányzó láncszemnek számított az oktatási intézményrendszerben. A lehetőség a kisebbségi oktatás fejlesztésére törvényileg adott volt, a magyar érdekvédelmi szervezeteknek mégsem sikerült elérniük, hogy magyar nyelvű csoportokat is indítsanak az Ungvári Állami Egyetemen. Az így kialakult helyzet teremtette meg egy magyar nyelvű főiskola létrehozásának gondolatát (Orosz, 2006).

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola létrehozásáról 1993 őszén született döntés. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség közösen létrehozta a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítványt. A kezdeményezéshez csatlakozott a Kárpátaljai Református és Római Katolikus Egyház, valamint a Beregszászi Városi Tanács is (Orosz, 2005). A feladat, melyre az alapítók vállalkoztak, több problémát felvázolt: az anyagi és szellemi háttér megteremtését, az intézmény jogi kereteinek rendezését önerőből képtelenség lett volna megoldani. A Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány létrehozása e célok elérésében segített. Feladatai között szerepelt továbbá a felsőoktatási intézmény létrehozása, alapszabályának kidolgozása, akkreditációja.

Az intézmény profiljának kialakításakor több tényezőt kellett figyelembe venniük az alapítóknak:

- Olyan hiánypótló szakokat szerettek volna a főiskolán indítani, melyek más kárpátaljai felsőoktatási intézményben nem tanulhatóak;
- Szakpárokat indítani, hogy a főiskola végzősei teljes állásban tudjanak elhelyezkedni a kis létszámú, magyar tannyelvű iskolákban is.

A fenti tényezők figyelembe vételével tanítói, óvodapedagógia, angol–történelem és angol–földrajz szakpárok indítása tűnt célszerűnek. Kárpátalján nem létezett olyan intézmény, mely tanítói vagy óvodapedagógus felsőfokú végzettséget adott volna a hallgatóknak, ezért e két szak indítása fontos állomása volt a főiskola létrejöttének. Földrajzképzésre addig Kárpátalján egyáltalán nem volt lehetőség, történelem és angol szakon pedig kevés magyar hallgató tanult (Orosz, 2006).

Az akkor még Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola nevet viselő intézmény 1994-ben kezdte meg működését, a Nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola kihelyezett tagozataként. A működési engedélyt 1996 szeptemberében kapta meg az Ukrán

Oktatási Minisztériumtól (Orosz, 2005). 1994-ben a Bessenyei György Tanárképző Főiskola tanárainak segítségével elindult a főiskolán a levelező képzés, a felvételi vizsgákat 41 tanulónak sikerült teljesítenie. Az oktatás az 1995-ös évben is hasonlóan zajlott, mivel az Ukrán Akkreditációs Bizottság továbbra sem adta meg az engedélyt az oktatáshoz (www.kmf.uz.ua).

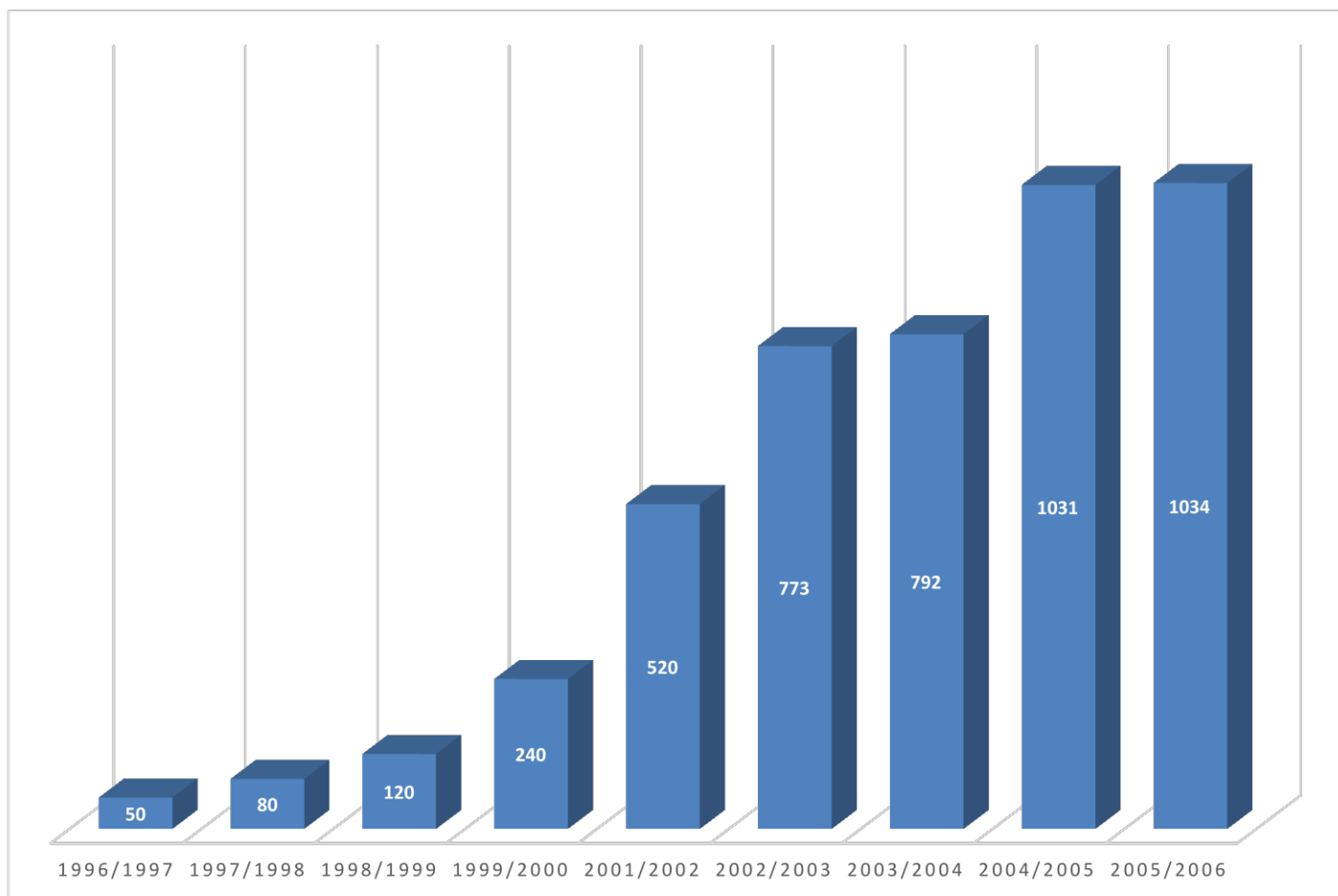
1995 őszen a területi oktatási főosztály az Ungvári Állami Egyetem képviselőivel karöltve, bejelentés nélküli látogatást tettek a beregszászi főiskolán tájékozódás szempontjából. Ezt decemberben egy ülés követte, melyen a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány képviselőinek többek között a következő problémákat vetették fel az oktatási engedély kiadásával kapcsolatban: az intézmény ukrán állampolgárságú tanári karának kialakítása nem biztosított; a tantervek és óratervek nem felelnek meg az ukrán szabványnak; a megfelelő tudományos – módszertani szint és a főiskola vezetésének biztosítása nem megoldott. Az 1996. február 8.-án megtartott következő ülésen az Ungvári Állami Egyetem és területi adminisztráció aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a Főiskola bejegyzésével az Egyetem elveszíti monopóliumát a felsőfokú képzések rendszerében. Az ülésen érdemi előrelépés nem történt, a sajtóorgánumban azonban hatalmas visszhangot kapott. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség aláírásgyűjtést szervezett, amely során alig két hét alatt több mint 22 ezer, a főiskola ügyét támogató aláírást sikerült összegyűjteniük. Az 1996 májusában megtartott soron következő ülés sem hozott előrelépést az ügyben. További nehezítő körülményként, az akkreditációs eljárás rendjének változása miatt a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány képviselőinek új dokumentumcsomagot kellett benyújtaniuk. 1996 júniusában végül az Állami Akkreditációs Bizottság hosszas huzavona után megadta az oktatásra feljogosító engedélyt a főiskolának (Orosz, 2006). A működési engedély birtokában, 1996 szeptemberében ünnepélyes keretek között tartották meg a főiskola tanévnyitó ünnepségét. A következő évben a Bessenyei György Tanárképző Főiskola képzésének végzősei kaphatták meg megérdemelt diplomájukat (www.kmf.uz.ua).

2001-ben történt a főiskola első diplomás hallgatóinak kibocsátása, majd ezzel egy időben megkezdődhetett a szakok és tanszékek akkreditációja. A folyamat eredménye annak megállapítása volt, hogy az intézmény milyen szintű oklevelek kiadására jogosult (Orosz, 2005). 2001. május 18-án megtörtént a tanítói szak akkreditálása. Az ellenőrzés eredményeként a kijevi szakhatóság a lehető legmagasabb szintű oklevelek kiadását engedélyezte az intézménynek (Varga, 2001). A diákok a következő szakokra vagy szakpárokra nyerhettek felvételt: tanítói, óvodapedagógia, angol–történelem, történelem–

földrajz, angol–földrajz. A 2004–2005-ös tanévtől a következő szakpárokkal bővült a beregszászi főiskola képzési kínálata: matematika–informatika, biológia–földrajz, magyar–angol, angol–magyar, ukrán–magyar (www.kmf.uz.ua).

A hallgatói létszám a főiskola megalapításától kezdve folyamatosan nőtt, az intézmény nagy népszerűségnek örvendett a kárpátaljai magyarság körében. A létszámnövekedést a következő grafikon jól szemlélteti.

3. ábra: A hallgatói létszám alakulása (1996–2006)

Forrás: Orosz, 2002; Uő. 2006

2002 februárjában az intézmény hallgatói 85 fő elhelyezésére kialakított kollégiumot vehettek birtokukba, amely magyarországi támogatással, alig egy év alatt készült el. A kollégium avatóünnepségén a Főiskola vezetősége megkapta a város főterén álló egykori Törvényszéki palota épületének használati jogát (Varga – Popovics, 2002).

2003 decemberében az intézmény új nevet kapott, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola néven folytatta működését. Újabb szakokkal bővült, valamint nyelvvizsgaközpont is létrehozásra került képzett oktatók közreműködésével.

2004-ben a beregszászi járás megbízott ügyésze óvást nyújtott be a volt Törvényszéki palota átadásának határozata ellen, amely az épületet a Főiskola örökös tulajdonába helyezte. A városi tanács szakértői bizottságot alakított a kérdés tisztázására. A Beregszászi Járási bíróságon tartott rendelet tárgyalásán nem lehettek jelen a főiskola képviselői. A bíróság helyt adott a rendeletnek, így a főiskola elvesztette az épület feletti tulajdonjogát. A fellebbezést követően azonban nyert a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, így az épület visszakerült jogos tulajdonosához (Orosz, 2007).

Az évek során a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rohamos ütemben bővült, fejlődött tovább: 2005 októberében létrehozták az Apáczai Csere János Könyvtárat, ez év novemberében a Puskás Tivadar Informatikai Központot, valamint 2006-ban megalakult a Főiskola Öregdiák Klubja. 2012-ben megalakult a KMF Szakképzési Intézete, mint különálló egység Főiskolán belül. Az ide felvételiző diákok öt szakirányból választhatnak: óvodapedagógia, pénzügy és számvitel, alkalmazott matematika, turizmus, valamint szociális munka. A sikeres végzést követően a hallgatók ifjú szakember, vagyis „molodszij szpecialiszt” szintű diplomát tudhatnak magukénak. 2001 és 2017 között 2794 hallgató kapott felsőfokú diplomát. A végzősök többsége Kárpátalján helyezkedett el, magyar és ukrán nyelvű intézményekben. Az intézmény 112 végzőse a Rákóczi Főiskolán dolgozik különböző pozíciókban, valamint a végzősök közül többen különféle állami szervek dolgozói, képviselők, vállalkozók, médiában dolgozók (www.kmf.uz.ua).

3.2. A Rákóczi-főiskola egységei

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán hét tanszék működik, melyek a következők: Biológia és Kémia, Filológia, Földtudományi és Turizmus, Matematika és Informatika, Számvitel és Auditálás, Pedagógia és Pszichológia, valamint Történelem és Társadalomtudományi tanszék.

A Biológia és Kémia Tanszék 2007. szeptember 1-től működik. Tanszéki csoportjai a Biológia-, Kémia- és Agrár-tanszéki csoport. Az itt végzett diákok baccalaureusi és magiszteri szintű oklevelet kapnak. A Tanszéken magyarországi egyetemek kihelyezett képzéseire is felvételizhetnek a leendő hallgatók (www.kmf.uz.ua). A tanszék legnépszerűbb eseménye, a Kutatók Éjszakája a természettudományok, valamint a főiskola és a tanszék népszerűsítéséért jött létre. Az előadások és interaktív foglalkozások tarkította eseményt évente megrendezik (Simon, 2019).

A Filológia Tanszékét három tanszéki csoport alkotja. Az Angol Tanszéki Csoport 2006-ban alakult, azelőtt minden főiskolán oktatott nyelv a Nyelvészeti Tanszékhez tartozott. A csoport célja színvonalas oktatás biztosítása a szakon tanuló hallgatóknak, valamint segítség az angol, mint idegen nyelv elsajátításában a további szakok hallgatóinak. A 2019-2020-as tanévtől mesterképzéssel is bővült a Tanszék, ahol jelenleg 27 hallgató tanul nappali és levelező képzésben. A Magyar Tanszéki Csoport 2006 szeptemberétől működik önálló egységként. Oktatói az intézmény angol, ukrán és magyar szakjain oktatnak. Több, évente megrendezésre kerülő össz főiskolai rendezvény szervezése köthető a csoporthoz. Az Ukrán Tanszéki Csoport 2004 szeptemberében vált önállóvá. Oktatói a Filológia tanszék diákjain kívül más szakok hallgatóit is oktatják. A Tanszék több felsőoktatási intézménnyel is együttműködik határon innen és túl.

A Földtudományi és Turizmus Tanszék 2006-ban alakult Földtudományi Tanszék néven. Az akkor még Matematika és Természettudományi részleghez tartozó csoport 2014 szeptemberében vált önállóvá. Az egység feladatait ellátó huszonegy oktató állandó tudományos kutatótevékenység résztvevője. A hallgatók munkáját nagymértékben megkönnyítik és érdekessé teszik a korszerű technikai műszerek, valamint a tanszék folyamatosan bővülő ásvány – és kőzettára, amely a színvonalas oktatás egyik fontos összetevője.

A Matematika és Informatika Tanszék a Természettudományi Tanszéken belül működött, 2006-ban lett önálló. Az öt évfolyamon megvalósuló oktató munka biztosítja a más szakokon történő matematika és informatika oktatását is.

A Számvitel és Auditálás Tanszék Gazdaságtudományi Tanszékként kezdte meg működését, 2010-től működik önálló egységként. A tanszékre általánosan magas felvételi arány jellemző. Az oktatómunkát magyarországi társintézeti oktatók is ellátják. A tanszék több intézménnyel folytat szakmai együttműködést Magyarországon és Ukrajnában.

A Történelem és Társadalomtudományi Tanszék 1998-ban alakult, 2008-tól önálló történelem szakirányú képzést folytat. Az ide felvételiző hallgatói levelező és másoddiplomás képzésre is jelentkezhetnek. A pedagógiai-, terep-, valamint régészeti gyakorlatok Kárpátalja különböző részein zajlanak (www.kmf.uz.ua).

A Pedagógia és Pszichológia Tanszék két csoportja a tanítói és óvodapedagógiai tanszéki csoport, melyet külön fejezetben mutatok be.

A Rákóczi-főiskolán több magyarországi felsőoktatási intézmény által meghirdetett kihelyezett képzés zajlik. A Nyíregyházi Egyetem gazdálkodás és menedzsment szakot, a gödöllői Szent István Egyetem élelmiszeripari-, mezőgazdasági- és kertészmérnök

képzéseket indít az intézmény bázisán. A Sárospataki Református Teológiai Akadémia református katekéta – lelkipásztori munkatárs, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola pedig görögkatolikus katekéta szakot indít az intézményben. A Debreceni Egyetem a következő szakokat indítja: gazdaságinformatikus, mérnökinformatikus, szociálpedagógia, ápolás és betegellátás. A Kaposvári Egyetem színművész szakra várja leendő hallgatóit. A Károli Gáspár Református Egyetem kihelyezett képzéseire az alapszintű oklevéllel rendelkező hallgatók mentálhigiénés segítő, és magyar, mint idegen nyelv szakokra felvételizhetnek.

Jelenleg a főiskolára bachelor és magiszter szintű képzésekre felvételizhetnek a diákok. Az alapképzésre a 2021-2022-es tanévben 12 szakon indul képzés: óvodapedagógia, tanítói, magyar-, angol-, valamint ukrán nyelv és irodalom, földrajz, biológia, kémia, matematika, történelem, turizmus, számvitel- és adóügy. Minden szakra külső független tesztelésen szerzett tanúsítványok szükségesek. A bármilyen felsőfokú képesítéssel rendelkezők rögtön az alapképzés második évfolyamán kezdenek el tanulmányaikat. Azok a végzősök, akiknek nem sikerült teljesíteniük az emelt szintű érettségi vizsgákat, jelentkezhetnek a főiskolán meghirdetett kihelyezett képzésekre. Magiszteri szinten hét szakra lehet jelentkezni: tanítói, magyar-, angol-, valamint ukrán nyelv és irodalom, történelem és régészet, matematika, biológia. A felvételhez alapképzésben szerzett oklevél és belső szaktárgyi vizsga szükséges ((hk), 2021).

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Szakképzési Intézetét 2012-ben alapították. Az Intézet fő tevékenysége szakemberek képzése. Az itt végzett diákok „molodsi” specializált” képesítést szereznek szociális munka, óvodapedagógia, matematika, turizmus, valamint pénzügy és számvitel szakon. A főiskolán több tudományos alegység is működik: Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont, Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, valamint a Fodor István Természettudományi Kutatóközpont. A főiskola tanszékei és alegységei rendszeresen szerveznek tudományos konferenciákat. Az intézmény több külföldi és ukrán felsőoktatási intézménnyel, tudományos központtal valamint szervezettel áll kapcsolatban.

Az intézmény oktatóinak köszönhetően több mint 200 tankönyv, módszertani segédlet, tudományos és ismeretterjesztő kiadvány született. A Főiskola saját kiadványában, az Acta Academiae Beregsasiensisben oktatók és diákok egyaránt publikálhatnak. 2014-ben jelent meg első alkalommal a Limes című tudományos évkönyv, amelyben természettudományi munkák jelennek meg.

3.3. A Pedagógia és Pszichológia Tanszék

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia és Pszichológia Tanszéke 1998-ban alakult. Fő feladata a leendő tanítók és óvodapedagógusok stabil szakmai tudásának megalapozása. A tanszék két csoportra oszlik: tanítói és óvodapedagógia tanszéki csoportra. A tanszéki csoportokon kívül az oktatók több tárgy oktatását is biztosítják a főiskola valamennyi szakán (Orosz, 2017).

Az óvodapedagógia és tanítói szak is nagy népszerűségnek örvend. Kutatásunk középpontja a tanítói szak, melyre az 1997-es évtől kezdődően minden tanévben számos felvételiző jelentkezik. A Rákóczi Főiskola az 1997-es évben bocsátotta ki első végzős, tanító szakos hallgatóit. A 17 hallgató a Bessenyei György Tanárképző Főiskola kihelyezett képzésének oklevelét kapta. 1999-ben 12 hallgató szintén a kihelyezett képzés diplomáját kaphatta meg. Az intézmény 1996-ban kapott az ukrán államtól működési engedélyt, így tanítói és más szakokon is 2001-ben történt az intézmény első diplomás hallgatóinak kibocsátása (www.kmf.uz.ua). Még ebben az évben megtörtént a szak akkreditálása is. Az ellenőrzés eredményeként a kijevi szakhatóság a lehető legmagasabb szintű oklevelek kiadását engedélyezte az intézménynek (Varga, 2001).

A 2001/2002-es és 2002/2003-as tanévekben összesen 24 diák nyert felvételt a tanítói szakra. A 2004-es tanévzárón 20 hallgató kapott tanító szakos diplomát, immár negyedik alkalommal (Farkas, 2002). A 2003/2004-es tanévben 16 diák felelt meg a követelményeknek, ebből 6 hallgató végezte el sikeresen a tanítói szakot. (www.kmf.uz.ua). Ebben a tanévben tanítói–angol szakot is indítottak, melyre kilenc diák nyert felvételt (Popovics, 2004).

1. táblázat: A hallgatók létszáma a 2003/2004-es tanév első félévében

Szak, évfolyam	I. évfolyam	II. évfolya m	III. évfolya m	IV. évfolya m	V. évfolyam	Összes en
Földrajz	25	16	18	15	-	74
Történelem – földrajz	15	8	5	8	10	46
Angol - történelem	22	17	11	10	12	72
Angol – földrajz	-	-	-	1	6	7
Tanítói	18	13	11	16	-	58

Óvodapedagógia	16	15	16	8	-	55
Tanítói – angol	9	-	-	-	-	9
Pedagógusképzés összesen	105	69	61	58	28	321
Kertészeti	50	49	46	31	-	176
Gazdasági	41	47	25	-	-	113
Kihelyezett képzések együtt	91	96	71	31	-	289
Angol alapfokú nyelvtanfolyam	40					40
Angol középfokú nyelvtanfolyam	21					21
Ukrán alapfokú nyelvtanfolyam	43					
Ukrán középfokú nyelvtanfolyam	11					
ECDL tanfolyam	61	-	-	-	-	61
Szórvány felvételi előkészítő	6	-	-	-	-	6
Tanfolyamok együtt	182	-	-	-	-	182
Mindösszesen	378	165	132	89	28	792

Forrás: Orosz, 2007.

A 2004/2005-ös tanévben 1000 fő fölé emelkedett a hallgatói létszám. A tanítói szakot 16 hallgató kezdte el 2004 szeptemberében, a diplomaosztó ünnepségen 12 végzős vehette át oklevelét. A szak hallgatói számának alakulása évről évre növekvő tendenciát mutat. Az évek során új szakokat is létrehozta a tanszéken. A 2007-es tanévben Tanítói – angol

nyelv szakon 7 hallgató kapott oklevelet. A 2008-as tanévben már a Tanítói, és Tanítói – Angol szak mellett a Tanítói – Óvodapedagógia szakos végzősök is kézbe vehették diplomájukat. 2009-ben Tanítói – Német nyelv, valamint Tanítói – Vizuális nevelés szakon is számos oklevelet osztottak ki. A 2007/2008-as tanévben a tanszéken 121 hallgató tanult óvodapedagógia és tanítói szakon, nappali és levelező képzésben. A tanítói szak jelenleg is népszerű szaknak számít a Rákóczi Főiskolán (www.kmf.uz.ua).

4. A kutatás módszertanának ismertetése

Ebben a fejezetben a kutatási kérdések és hipotézisek ismertetése, valamint a kutatás céljainak ismertetése történik. Részletesen bemutatjuk a vizsgálati módszereket, a kutatás célcsoportját és a kutatás során alkalmazott eszközöket. Végül bemutatjuk a kutatás során alkalmazott statisztikai elemzéseket.

4.1. A kutatás célja, kérdései, hipotézisei

A kutatás célja a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanítói szakán végzett hallgatók pályafutásának, elhelyezkedésének, letelepedésének vizsgálata.

A felmérésben következő kérdésekre kerestük a választ:

- A vizsgált hallgatók miért a főiskolát választották továbbtanulásuk céljából?
- Milyen volt a diákélet a II. RF KMF tanítói szakán?
- A tanítói szak elvégzését követően hol, és milyen munkakörben helyezkedtek el?
- Az egykori hallgatók közül hányan maradtak Kárpátalján, s helyezkedtek el végzettségüknek megfelelő munkakörben?
- A külföldön letelepedett válaszadóknak sikerült-e pedagógusként elhelyezkedniük?

Kutatásunk hipotézisei a következők:

H1: Feltételezzük, hogy a tanítói szakot legnagyobb arányban magyar anyanyelvű nők választották.

H2: Úgy gondoljuk, hogy a hallgatókat leginkább az anyanyelvi továbbtanulás és tandíjmentesség motiválta.

H3: A vizsgált hallgatók többsége Kárpátalján, képesítésének megfelelően helyezkedett el.

4.2. Célcsoport, minta

A kutatás célcsoportját a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanítói szakát elvégzett hallgatók alkotják. A főiskola Ukrajnában egyedüli, teljes mértékben magyar anyanyelvű intézményként fontos szerepet tölt be a kisebbségi felsőoktatásban. Biztosítja a nemzeti kisebbség megmaradását, a magyar anyanyelvű oktatási intézmények

tanárutánpótlását. Mivel sajnálatos módon rengeteg végzős diák külföldön helyezkedik el a főiskolán szerzett diplomájával, kutatásunk célja annak megállapítása, hogy a válaszadók hány százaléka maradt Kárpátalján, s helyezkedett el képesítésének megfelelően.

1997 és 2019 között közel 600 hallgató végezte el az intézmény tanítói szakát. Az adatfelvétel 2020. november és 2021. március között valósult meg, online kérdőíves lekérdezés formájában. Törekedtünk a teljes körű lekérdezésre, azonban válaszok az 1999 – 2019 között végzett hallgatóktól érkeztek. A volt hallgatók közül 180 főt értünk el online felületen, melyből 102 fő töltötte ki sikeresen kérdőívünket. A minta főbb jellemzőit az alábbi táblázat szemlélteti.

2. táblázat: A vizsgálati minta főbb jellemzői

Nem	nő	97,1%
	férfi	2,9%
Családi állapot	N	102
	egyedülálló	9,8%
	házas	80,4%
	élettársi kapcsolatban	6,9%
	elvált	2,9%
	N	102
Jelenlegi lakóhely	Kárpátalja	71,6%
	Magyarország	28,4%
	N	102
Anyai iskolai végzettsége	alapfokú	6,9%
	középfokú	73,3%
	felsőfokú	19,8%
	N	101
Apa iskolai végzettsége	alapfokú	9,9%
	középfokú	78,2%
	felsőfokú	12,9%
	N	101

Forrás: saját szerkesztés

4.3. A kutatás eszköze

A kutatás eszköze egy saját fejlesztésű online kérdőív, mely adaptált kérdéseket is tartalmaz. A három részből álló kérdőív 32 kérdésből tevődik össze.

A kérdőív első részében a kitöltő szociodemográfiai adataira kérdeztünk rá, úgy mint nem, életkor, családi állapot, gyerekek száma, lakóhely, nemzetiség, szülők iskolai végzettsége, anyagi helyzet, válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége.

A második rész a felsőoktatási pályafutást vizsgálja. A kérdésblokkban a következő adatokra kérdeztünk rá: felvétel éve, oklevél megszerzésének éve, bemeneti követelmény teljesítése, szak/szakupár, képzési forma. Szerettük volna felmérni, hogy a válaszadók miért a főiskolát választották továbbtanulásuk céljából, valamint mi motiválta őket arra, hogy a tanítói szakot válasszák. Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolására egy skálán kellett jelölniük az alábbi állításokat: magyar nyelven szeretett volna tanulni a felsőoktatásban, nem kellett tandíjat fizetni, barátai mintáját követte, család hatására, külső ösztönzés. Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a hallgató részt vett e valamilyen konferencián tanulmányi ideje alatt.

A blokk utolsó kérdésében a főiskolán töltött éveket értékelhették a kitöltők egy skálán: 1 – egyáltalán nem elégedett, 4 – teljes mértékben elégedett jelent:

Közösségi élet; a szaktantermek felszereltsége; a kollégium színvonala; az oktatók és hallgatók viszonya; a pedagógusok szakmai felkészültsége; szabadidős lehetőségek; az intézményen belüli étkezési lehetőségek.

A kérdőív harmadik részének kérdéssora a munkahelyi elhelyezkedésre irányult: Van e jelenleg munkaviszonya; ha van, hol dolgozik jelenleg, milyen beosztásban; jelenlegi munkahelye a megszerzett végzettségének megfelelő munkakör betöltésével jár? Rákérdeztünk arra is, hogy ha a kitöltő nem a végzettségének megfelelő munkakörben dolgozik, annak mi az oka. A válaszlehetőségek a következők: anyagi okok miatt választott másik munkakört; szeretett volna a végzettségének megfelelően elhelyezkedni, de nem talált munkát; egyáltalán nem akart a végzettségének megfelelő munkakörben elhelyezkedni; a végzettségének megfelelő munkakörben kezdett el dolgozni, de időközben rájött, hogy ez mégsem Önnek való; a végzettségének megfelelő munkakörben dolgozik.

A kérdőív következő kérdései a külföldön dolgozó válaszadókhoz szólnak: Ha külföldön dolgozik, annak mi az oka? Ennél a kérdésnél több válasz jelölhető, a lehetséges válaszok a következők:

Jobb pénzkereseti lehetőség; kedvezőbb munkakörülmények; rokonai a választott országban élnek/dolgoznak, barátai, ismerősei a választott országban élnek/dolgoznak;

karrier/szakmai fejlődés szempontjából a választott ország kiemelkedőbb; úgy érzi, nincs más választása.

Tervez-e a jövőben visszatérni Kárpátaljára? (igen, nem).

A harmadik kérdésblokk utolsó két kérdésében azt tudakoltuk a válaszadóktól, hogy van-e a pedagógus munkakör mellett más megélhetési forrásuk is, valamint elégedettek-e jelenlegi munkahelyükkel.

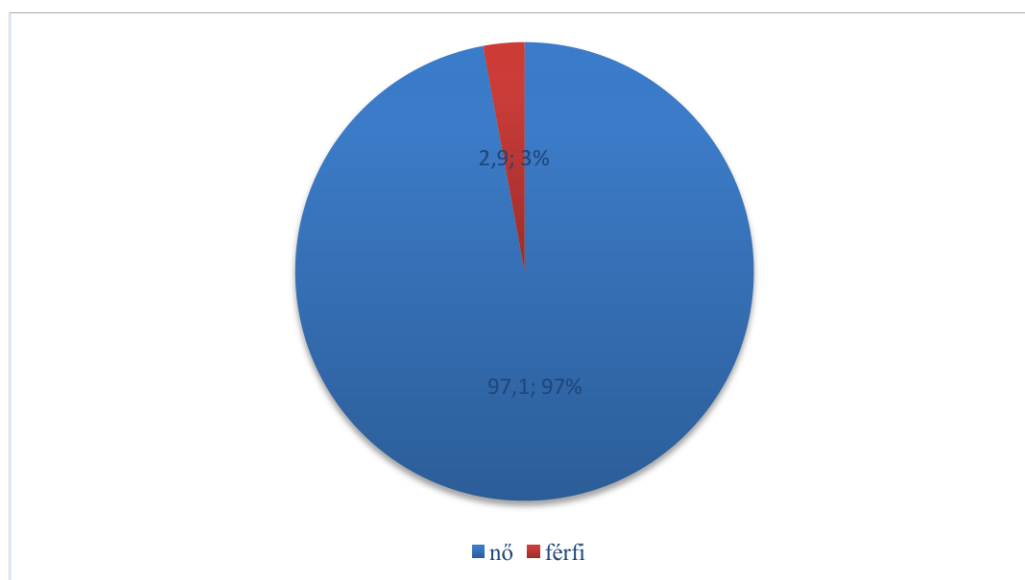
A kapott adatokat SPSS statisztikai elemzőprogrammal dolgoztuk fel.

5. A kutatás eredményei

5.1. Társadalmi háttér vizsgálata

Kérdőíves kutatásunk első kérdése a kitöltő nemére irányult. Mint az a diagramon is látható, jelentős többségben vannak a nők (97,1 %), míg a válaszadók alig pár százaléka (2,9%) férfi. Számos kutatás (Kerülő, 2015) igazolja, hogy a tanári pálya presztízsét nagymértékben befolyásolja a szakma elnöiesedése. A tanító szakma jövedelmi pozíciója és státusza évről évre romló tendenciát mutat, így azt a férfiak kevésbé választják (Fónai – Dusa, 2014). Háber – Szalai (1976) szerzőpáros arra is rámutatott, hogy pályaválasztás esetén a nők számára fontos szempont, hogy a pedagógusi pályán rövidebb a napi kötött munkaidő és a nyári vakáció előnyeit is figyelembe veszik.

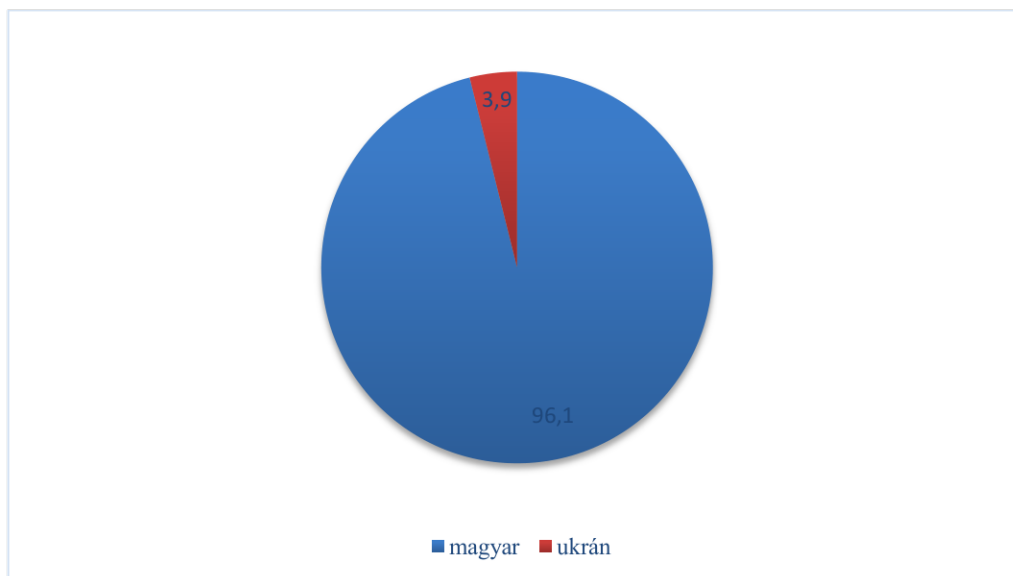
4. ábra: A tanítók nemi megoszlása (%)

Forrás: saját szerkesztés.

Kutatásunk során a kitöltő nemzetiségére is rákérdeztünk. A válaszadók 96,1 % - a magyar nemzetiségűnek vallja magát, 3,9 % válaszolta azt, hogy ukrán nemzetiségű. Eredményünk képet ad arról, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanítói szakját leginkább a magyarajkú diákok célozzák meg. Vélhetően a magyar nemzetiségű diákok legnagyobb arányban magyar tannyelvű iskolákban helyezkednek el. A válaszadók nemzetiségi megoszlását az 5. ábra ábrázolja.

5. ábra: A válaszadók nemzetiségi megoszlása (%)

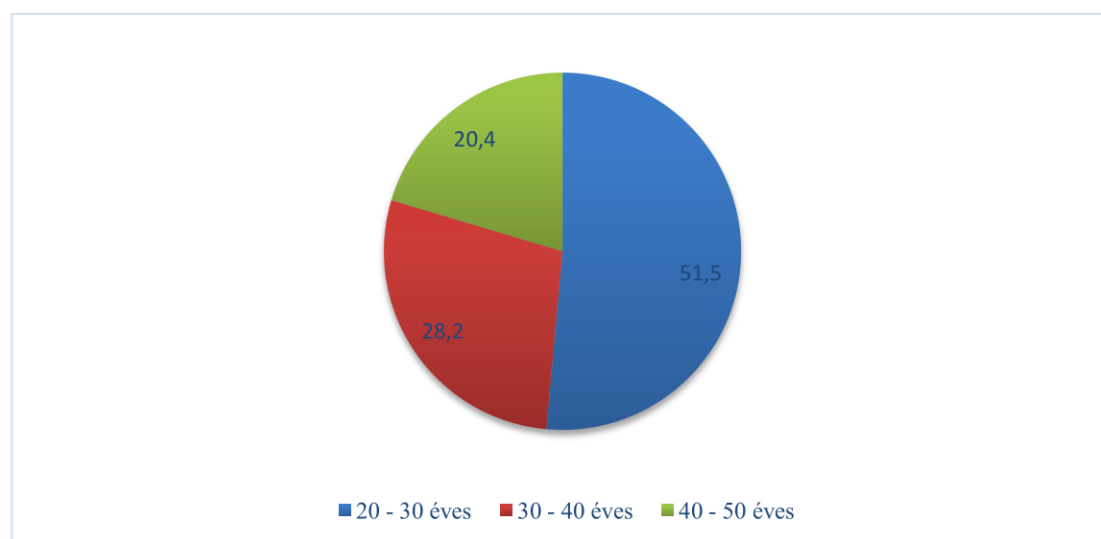

Forrás: saját szerkesztés

A fenti ábrák jól szemléltetik, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola volt tanítói szakos hallgatóit túlnyomórészt magyar nők alkották. Ezzel első hipotézisünk, melyben Kerülő Judit 2015-ös adatai alapján feltételeztük, hogy a tanítói szakot legnagyobb arányban magyar anyanyelvű nők választották, teljes mértékben beigazolódott.

A kitöltők életkor szerinti megoszlásának eredményeinél láthatjuk, hogy a legtöbb választ a 20–30 éves korosztálytól kaptuk (51,5 %). A 30–40 éves, valamint a 40–50 éves korosztály válaszadási hajlandósága 20,4 százalék és 28,2 százalék.

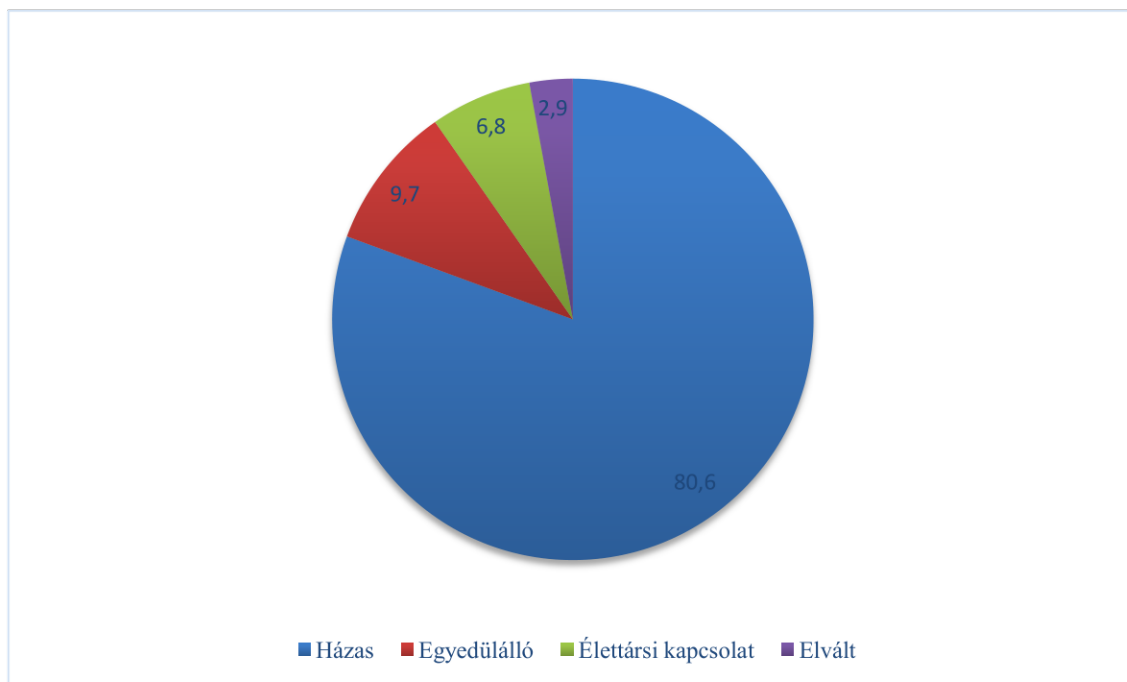
6. ábra: A megkérdezettek életkori megoszlása (%)

Forrás: saját szerkesztés.

Családi állapot szempontjából az általunk megkérdezett pedagógusok döntő többsége, 80,6 százaléka házas, 9,7 százalék egyedülálló. 6,8 százalék élettársi kapcsolatban él, 2,9 százalék pedig elvált. A pedagógusok családi állapotát a következő ábra szemlélteti.

7. ábra: A megkérdezettek családi állapota (%)

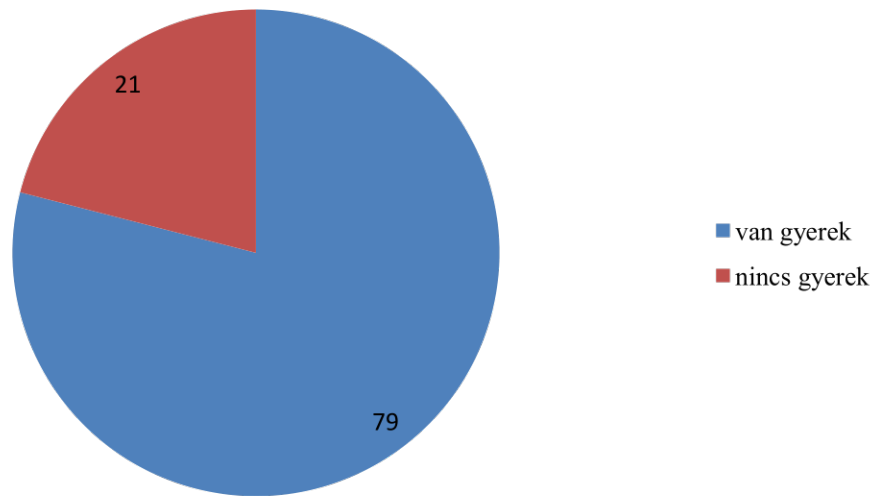

Forrás: saját szerkesztés.

Megvizsgáltuk a családi állapot összefüggését a társadalmi háttérváltozókkal. Szignifikáns összefüggést nem találtunk, azonban kijelenthető, hogy a nők nagyobb arányban házasok. Az elváltak mindannyian a 40–50 éves korosztályhoz tartoznak. Az élettársi kapcsolat legnagyobb mértékben a Magyarországon élőkre jellemző. Valószínűleg a Kárpátalján élők jobban követik a tradicionális értékrendeket.

A családi háttér vizsgálatánál a gyerekek számára is rákérdeztünk. Az eredményekből kiderült, hogy a válaszadók 78,6 százalékának van gyereke (8. ábra).

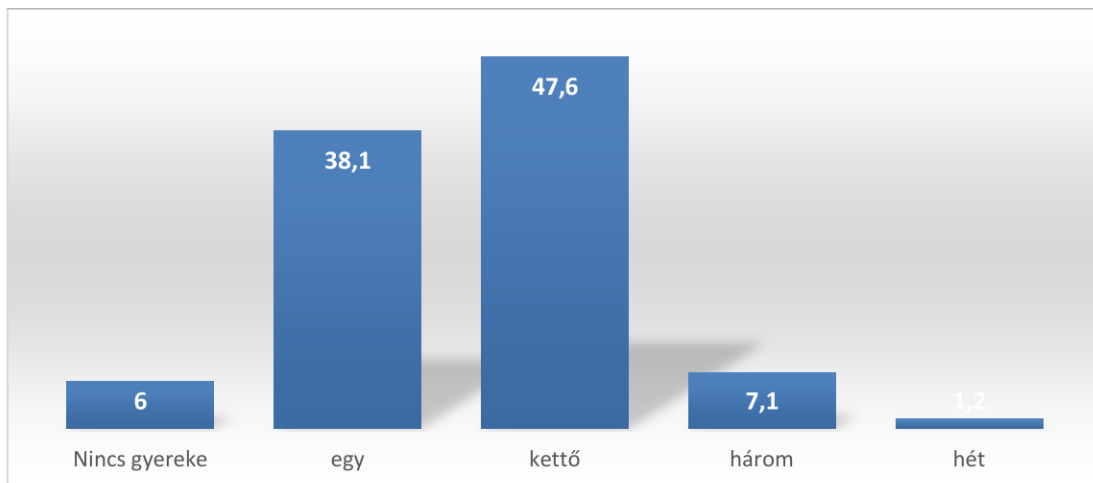
8. ábra: Gyermekvállalási mutatók (%)

Forrás: saját szerkesztés

A már gyereket vállalók 47,6 százalékának már két gyermeke van, 38,1 százalék egy gyermeket nevel, 7,1 százalék nagycsaládos és három gyereket nevel, 1,2 százaléknak pedig hét gyermeke van. A válaszadók hat százalékának még nincs gyermeke. A gyerekek száma a 9. ábrán látható.

9. ábra: Gyerekek száma (%)

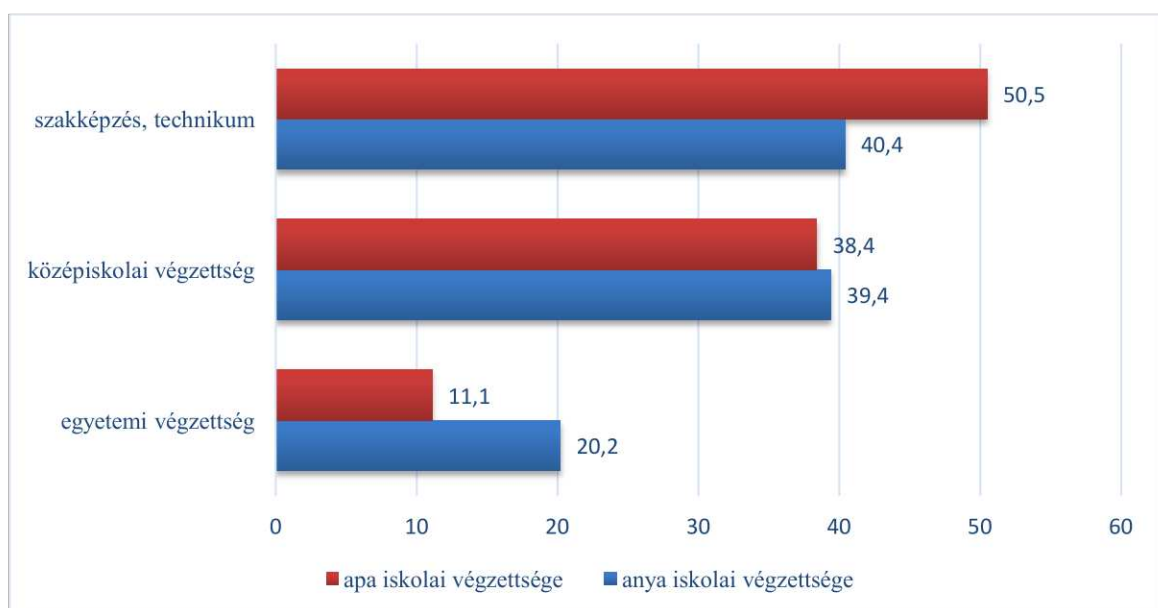
Forrás: saját szerkesztés

A családi háttér vizsgálatánál továbbá rákérdeztünk szülők iskolai végzettségére, valamint a család anyagi helyzetére a főiskolán töltött évek alatt. A felmérés eredményei azt mutatják, hogy a hallgatók döntő többségének a szülei szakképzettséggel vagy technikai

végzettséggel rendelkeznek. A vizsgált hallgatók megközelítőleg negyven százalékának a szülei középiskolai végzettségűek. Mindössze 11%-nak rendelkezik diplomával az édesapja, 20,2%-nak diplomás az édesanyja. Az eredmények arra engednek következtetni, hogy a vizsgált hallgatók döntő többsége első generációs értelmiségi, esetükben megfigyelhető a felfelé irányuló társadalmi mobilitás. Csata 2004-es kutatása továbbá arra is rámutat, hogy a nemzeti kisebbségi hallgatók szülei gyakran alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, ugyanis fiatakorukban még nem volt vagy nagyon kis mértékben volt lehetőség anyanyelvi felsőoktatásra. A szülők iskolai végzettségét az alábbi ábra mutatja be.

Ha megvizsgáljuk az elsőgenerációs értelmiség kialakulási sajátosságait, felfedezhetjük a hallgatók életpálya-lehetőségeinek megvalósítását befolyásoló jelenségeket. Ferenczi Zoltán (2003) elemzéséből láthatjuk, hogy jóval hátrányosabb helyzetben vannak azok a tanulók, melyek az „egyik szülő sem diplomás” családtípushoz tartoznak. A hátrány a család „kulturális örökségéből”, valamint jövedelmi különbségeiből adódik. Életvitelük, társadalmi és családi kapcsolataik, az intézmények és család közötti bizalomhiány mind arra engednek következtetni, hogy kisebb társadalmi tőke áll rendelkezésre az elsőgenerációs értelmiségiek számára. A diploma megszerzése utáni időszak nehézsége abból adódik, hogy nem áll oly mértékben rendelkezésükre a tudás – és kapcsolati tőke, mint a diplomás szülőkkel rendelkező pedagógusok esetében (Kerülő, 2015). A szülők iskolai végzettségét a következő ábra mutatja.

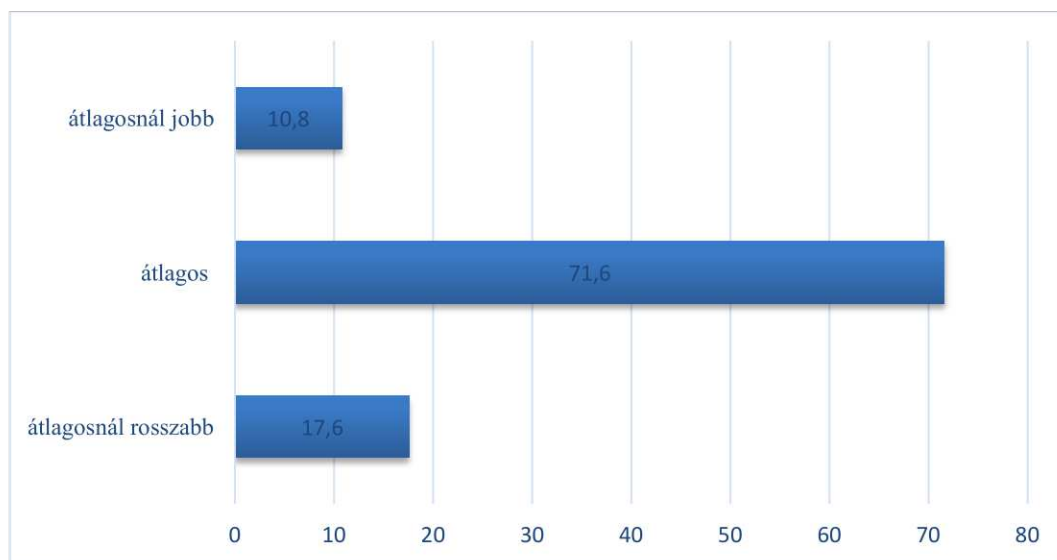
10. ábra: Szülők iskolai végzettsége (%)

Forrás: saját szerkesztés.

A család anyagi helyzetét tanulmányaik idején a válaszadók maguk értékelték. A válaszok alapján megállapíthatjuk, hogy a hallgatók döntő többsége (71,6 %) átlagos anyagi helyzetűnek ítélte meg saját családját. A kitöltők 17,6 % - az átlagosnál rosszabb, 10,8 % - a pedig véleménye szerint az átlagosnál jobb anyagi körülmények között nőtt fel.

11. ábra: A válaszadók anyagi helyzete (%)

Forrás: saját szerkesztés.

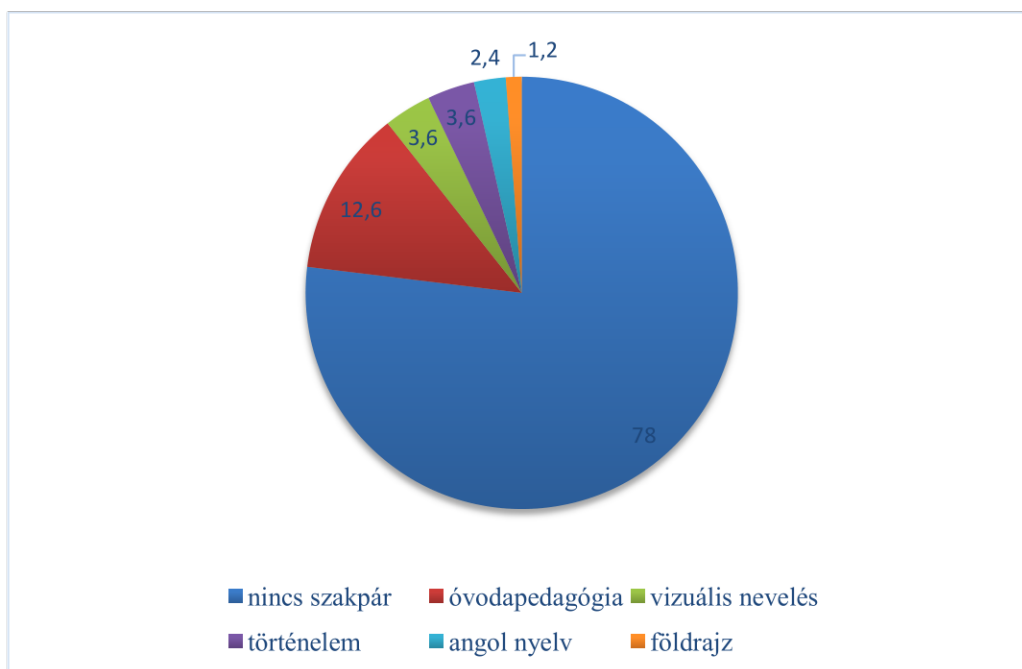
Magyarországon elvégzett kutatások eredményei arra világítanak rá, hogy a leendő tanárok a gyengébb felkészültségű tanulók közül kerülnek ki. A friss diplomások közül nagyobb valószínűséggel lesznek tanárok a gyengébben teljesítő diákok. A kutatásokban a pedagógus pályára jelentkezők és a pályán maradók kontraszelekciója rajzolódik ki: tanulmányaik befejezése után a legtehetségesebbek inkább más, nagyobb szakmai lehetőségeket rejtő, jobban fizető foglalkozást választanak. A Debreceni Egyetem Bölcsészstudományi Karán működő kutatóközpont 2014-ben készített vizsgálata a felsőoktatásban tanuló tanárjelöltek jellemzőit vizsgálta. A válaszadók közel 75 %-a nő volt, amely szintén alátámasztja a pedagógusszakokon egyre növekvő női hallgatói létszámot. A tanári professziók vizsgálatával foglalkozó tanulmányukban Fónai és Dusa azt állítják, hogy a szakma presztízsének csökkenése és az elnőiesedés között nincs összefüggés. Véleményük szerint a pedagógus szakma romló szakmai státusza, valamint jövedelmi pozíciója miatt választják inkább nők a tanári pályát. A vizsgálatban részt vevő kárpátaljai felsőoktatási intézmények hallgatóira is jellemző a női többség (Kerülő, 2015).

5.2. A tanító szakos hallgatók továbbtanulási jellemzői

A kérdőív második részében azt tudakoltuk az egykori hallgatóktól, hogy melyik évben nyertek felvételt a Rákóczi-főiskolára, valamint, hogy milyen bemeneti követelményt kellett teljesíteniük az intézménybe való felvételhez. A kitöltők két lehetséges válasz közül választhattak: belső felvételi vizsga, valamint külső független tesztelés. Ukrajnában 2008-ban bevezették a külső független tesztelést, ami azt jelenti, hogy a diákoknak független vizsgaközpontban kell emelt szintű érettségi vizsgát tenniük. A külső független tesztelés előtt az érettségizők belső felvételi vizsga eredménye által nyerhettek felvételt az intézménybe. Az új felvételi rendszer jelentős mértékben megnehezíti a magyar tannyelvű diákok helyzetét, sikertelen emelt szintű érettségi vizsga esetén a tanulók nem nyerhetnek felvételt egyetlen felsőfokú intézménybe sem. A kapott eredményekből láthatjuk, hogy az egykori hallgatók 68,6%-a belső felvételi vizsga segítségével vált a főiskola hallgatójává, míg a fennmaradó 31,4 % külső független teszteléssel jutott be az intézmény tanítói szakjára.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán a külső független tesztelés bevezetéséig, azaz 2008-ig szakpárokra jelentkezhetek a felvételizők. Ebben az esetben egy fő szak mellé egy mellékszakot is választhattak a felvételizők. A külső független tesztelés bevezetése után szintén lehetett két szakon tanulni, de ez már két külön szakot jelentett: egyet nappali tagozaton, egyet pedig levelező tagozaton lehetett folytatni. Rákérdeztünk arra is, hogy a hallgatónak volt-e a tanítói szak mellett szakpár, amelyet az egykori hallgatók meg is neveztek. Az adatokból láthatjuk, hogy a legtöbb kitöltő, 78 százalék csak tanítói szakon tanult, nem választott még egy szakot. 22 százalék viszont a tanítói szak mellett még egy szakot választott a képzési kínálat közül. A két szakon tanulók közül legtöbben (12,6%) az óvodapedagógia szakot választotta. Ez azzal magyarázható, hogy az óvodapedagógia és a tanítói szak közös tanszék kötelékében működik, sok a közös tantárgy, hasonló a követelményrendszer, a diplomázást követően több lábbon áll a hallgató, s óvodában, illetve iskolában is el tud helyezkedni. Amíg a Bessenyei György Tanárképző Főiskola kötelékében működött a beregszászi tanárképző főiskola, addig vizuális nevelés szakot is lehetett választani. A tanító szakosok 3,6 százaléka választotta ezt a szakot. A válaszadók 3,6 százaléka történelem szakot választott a tanítói szak mellé. A megkérdezettek 2,4 százaléka angol, 1,2 százaléka pedig földrajz szakon tanult a tanítói szak mellett. Az eloszlásokat a 12. ábra szemlélteti.

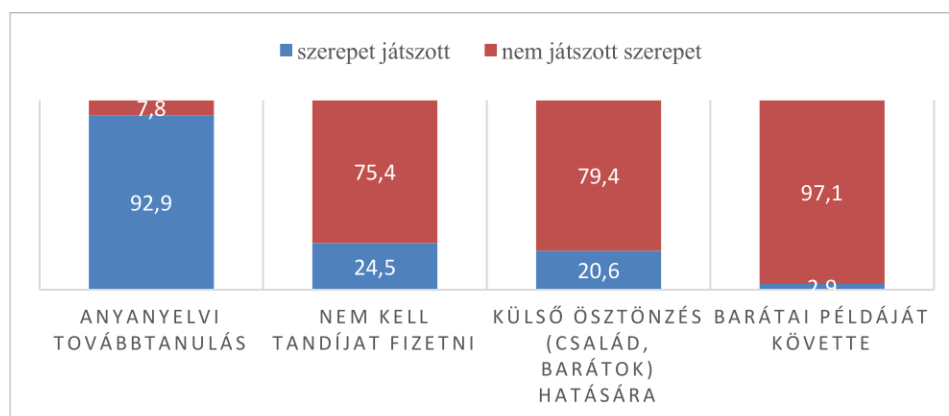
12. ábra: Szakpár vagy másik szak léte a tanulmányi idő alatt

Forrás: saját szerkesztés.

Megvizsgáltuk azt is, hogy miért a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanítói szakát választották továbbtanulásuk céljául. Ennél a kérdésnél több választ is jelölhető volt. A válaszadók nagy része (92,2%) az intézményválasztás fő szempontjaként az anyanyelven történő oktatást említette, további 24,5 % pedig a tandíjmentességet jelölte meg. Az egykori végzősök 20,6%-a külső ösztönzés (család, barátok) hatására választotta az intézményt. A kitöltők 4%-a szerint előnyt jelentett az, hogy az intézmény közel volt a lakóhelyéhez, 2,9 % pedig barátai példáját követte, amikor eldöntötte, hol szeretné folytatni tanulmányait.

13. ábra: Az intézmény kiválasztását leginkább befolyásoló tényezők (%)

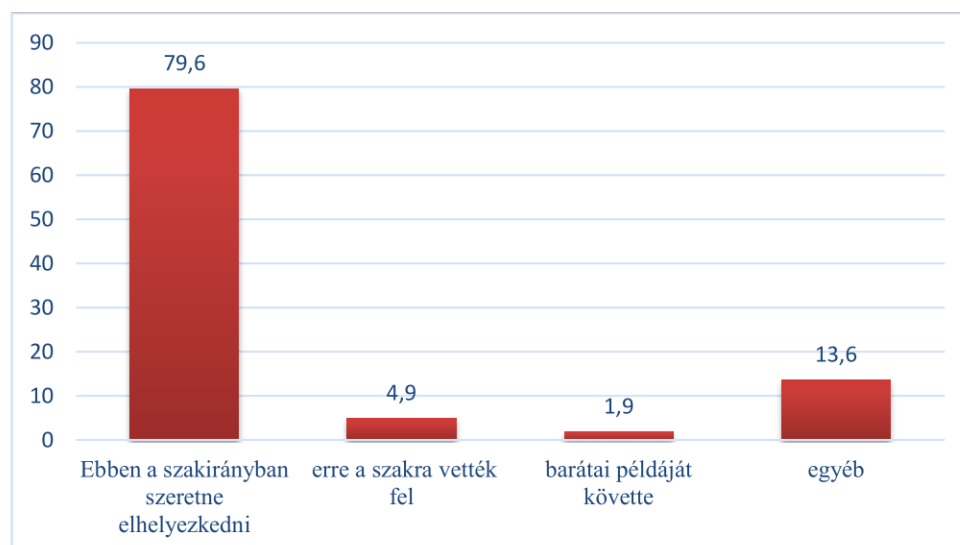
Forrás: saját szerkesztés.

A fenti diagram jól szemlélteti, hogy a felsőoktatási intézmény kiválasztásakor nagyon nagy szerepet játszott az anyanyelvi oktatás lehetősége. A tandíjmentesség jóval kisebb mértékben motiválta a volt hallgatókat az intézményválasztásban. Ezzel második hipotézisünk, amelyben azt feltételeztük, hogy a hallgatókat leginkább az anyanyelvi továbbtanulás és tandíjmentesség motiválta, részben beigazolódott.

Az intézményválasztási motivációkat összehasonlítottuk a volt hallgatók lakhelyével. Az anyanyelvi továbbtanulás és a magyarországi vagy kárpátaljai lét között szignifikáns eltérést találtunk ($p=0,036$). Azok a tanítók, akik Kárpátalján helyezkedtek el, átlag fölötti mértékben tartották fontosnak az anyanyelvi felsőoktatást. Feltehetően ez annak köszönhető, hogy ők már az intézményválasztáskor is a szülőföldi elhelyezkedés és a magyar nyelv fenntartása mellett voltak elkötelezve.

Azt is megvizsgáltuk, hogy mi motiválta a válaszadót arra, hogy a tanítói szakot válassza. Előző eredményünket megerősíti, hogy a volt hallgatóknál a tudatos szakválasztás is jelen volt. A válaszadók nagy többsége, 81,4% válaszolta azt, hogy ebben a szakirányban szeretne végezni a tanulmányait. Az egykori végzősök 2,9%- a azért választotta a tanítói szakot, mert erre a szakra vették fel, további 2 % pedig barátai példáját követte. 13,6 % többek között olyan válaszokat is megjelölt, mint például: felsőfokú végzettséget szeretett volna szerezni pedagógusként; a munkácsi tanítóképző elvégzése után jelentkezett a főiskolára; szeretett volna gyerekekkel foglalkozni; vonzotta a pedagógus szakma.

14. ábra: A célcsoport szakválasztási motivációi (%)

Forrás: saját szerkesztés

A vizsgált hallgatók közel fele (48,5%) nappali képzésben tanult, 39,8% levelező tagozaton folytatta tanulmányait, 11,7% pedig párhuzamosan két szakon tanult: nappali és levelező tagozaton egyaránt részt vett. Keresztábra elemzéssel megvizsgáltuk, van-e összefüggés a képzési forma és a lakhely között. Ebben az esetben szignifikáns összefüggés mutatható ki. A két szakon tanulók jelentős része (83,3%) Kárpátalján helyezkedett el. A nappali tagozaton tanulóknál felülreprezentáltak azok aránya (Adj.Resid.=2,2), akik szülőföldjükön élnek. A levelező tagozaton tanulók 56,1%-a Kárpátalján, 43,9% pedig Magyarországon él.

3. táblázat: A képzési forma és a lakhely összefüggése (%)

Képzési forma	Kárpátalja	Magyarország	Összesen
Nappali	82,0	18,0	100
Levelező	56,1	43,9	100
Nappali és levelező	83,3	16,7	100
Összesen	71,8	28,2	100

Forrás: saját szerkesztés.

A tanítói szakos diákok aktívan bekapcsolódtak a Rákóczi-főiskola életébe. A megkérdezettek 54,4 százaléka különböző konferenciákon is részt vett, 41,2 százalékuk előadást is tartott, melyeken kutatási eredményeiket mutatták be.

Kutatásunk során megvizsgáltuk, hogy az általunk végzett hallgatók milyen felsőoktatási szinteken szereztek diplomát. A válaszadók több mint fele (55,3%) teljes egyetemi végzettséggel rendelkeznek, vagyis az alapképzés elvégzését követően mester vagy specialist szintű diplomát szereztek. A megkérdezettek jelentős része (43,7%) az alapképzést követően nem folytatta tanulmányait. Az általunk vizsgált hallgatók egy százaléka doktori fokozattal rendelkezik. Megvizsgáltuk, hogy van-e összefüggés a munkaerőpiaci elhelyezkedés helyszíne és a felsőoktatási képzési szint között. Ebben az esetben nem mutatható ki szignifikáns kapcsolat, de fontos kiemelni, hogy a PhD-fokozattal rendelkező egykor tanító szakos hallgató a kárpátaljai munkaerőpiacon helyezkedett el.

Összevetve a felsőoktatási képzési szint és a nem kapcsolatát, szignifikáns kapcsolatot találunk ($p=0,000$). Az alapképzéssel rendelkezők 97,8%-a nő. A mesterképzésben résztvevő hallgatók 96,5%-a nő. A doktori fokozattal rendelkezőket viszont csak férfiak alkotják. Feltehetően a nők hamarabb alapítanak családot és ezért csökken a továbbtanulási hajlandóság.

4. táblázat: A nem és a felsőoktatási képzési szint összehasonlítása.

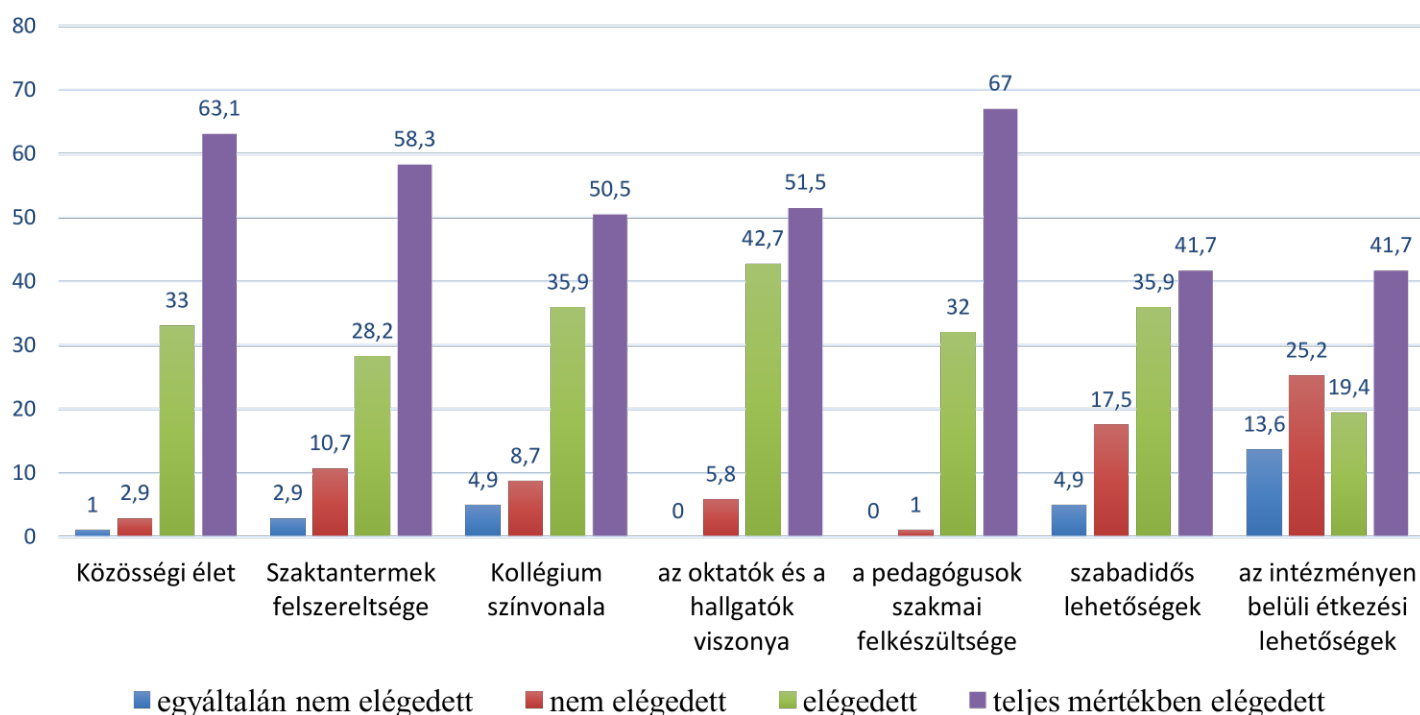
Felsőoktatási képzési szint	Nő	Férfi	Összesen
BA/BSc	97,8	2,2	100
MA/MSc (2017-ig Specialist is ebbe a kategóriába tartozik)	96,5	3,5	100
PhD	0,0	100	100

Forrás: saját szerkesztés.

Fontosnak tartottuk azt is feltárni, hogy a vizsgált csoport, milyennek ítélte meg a diákéveket a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hallgatójaként. A hallgatói elégedettség mérése az intézmény számára is fontos, hiszen a felvételizők számára is bemutatja a diákéletet az intézményben. Hetesi – Kürtösi szerzőpáros leírja, hogy egy intézmény értékelésének az aktív hallgatói jogviszonnyal rendelkező diákok véleményét fontos figyelembe venni, de a végzett hallgatók véleménye is rendkívül fontos. Ennél a kérdésnél egy 1-től 4-ig terjedő skálán értékelték az egykori hallgatók a főiskolán töltött éveket, ahol az 1 – egyáltalán nem elégedett, 4 – teljes mértékben elégedett jelent. A kitöltők értékelték az intézmény közösségi életét, a szaktantermek felszereltségét, a kollégium színvonalát, az oktatók és a hallgatók viszonyát, a pedagógusok szakmai felkészültségét, a szabadidős lehetőségeket, valamint az intézményen belüli étkezési lehetőségeket. A kapott adatok alapján megállapíthatjuk, hogy az egykori hallgatók többsége alapvetően elégedett a főiskolán töltött éveit illetően. Legnagyobb mértékben a pedagógusok szakmai felkészültségével, a szaktantermek felszereltségével, valamint az intézmény közösségi életével voltak teljes mértékben elégedettek a válaszadók. A főiskolán töltött évek alatt a pedagógusok szakmai felkészültségével voltak a legelégedettebbek: a válaszadók 67 százaléka teljes mértékben elégedett lehetőséget jelölt, s nem volt olyan kitöltő, aki ennél a lehetőségnél az egyáltalán nem elégedett választ

jelölte. Legkevésbé az intézmények belüli étkezési lehetőségekkel voltak megelégedve az egykori tanítói szakos hallgatók. Bár a hallgatók 41,7 százaléka teljes mértékben elégedett volt ezekkel a lehetőségekkel is, de ezeknél a szempontoknál magasabb volt azok aránya, akik egyáltalán nem elégedettek. A válaszokat az alábbi ábra szemlélteti.

15. ábra: A válaszadók hallgatói elégedettsége (%)

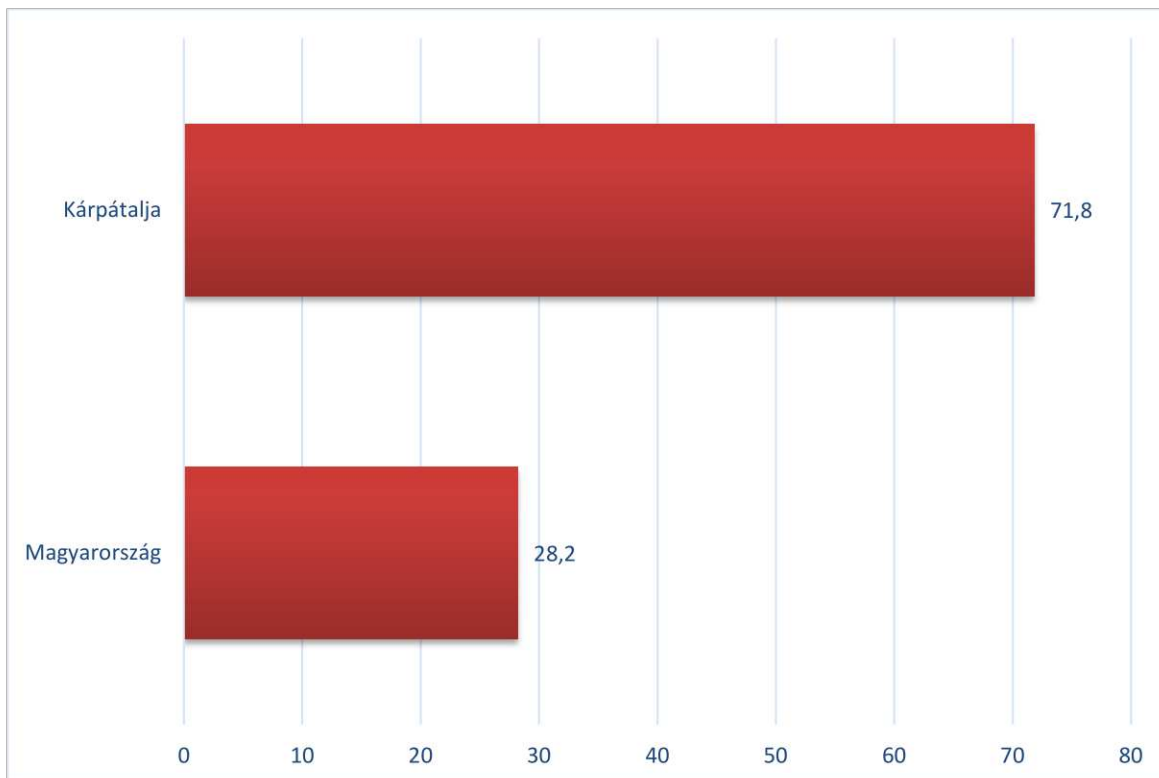
Forrás: saját szerkesztés.

Keresztábra elemzéssel megvizsgáltuk, hogy vannak-e különbségek a Kárpátalján és a Magyarországon élők munkahelyi elhelyezkedésében. Az eredmények kimutatták, hogy nem tapasztalható szignifikáns különbség: mind a Magyarországon, mind a Kárpátalján élők jelentős része pedagógusi pályán helyezkedett el. Ezt bizonyítja, hogy a főiskolán szerzett diplomával Magyarországon is el lehet helyezkedni képesítésnek megfelelően.

5.3. Munkahelyi elhelyezkedés és szakmai életpálya

A kérdőíves kutatással felmértük, hogy a tanító szakos végzettséggel rendelkezők hol helyezkedtek el. Pozitívumként kiemelhető, hogy a megkérdezett tanítók legnagyobb arányban szülőföldjükön helyezkedtek el. 28,2 százalék Magyarországon dolgozik.

16. ábra: A tanító szakos volt hallgatók munkaerő-piaci elhelyezkedésének helyszíne (%).

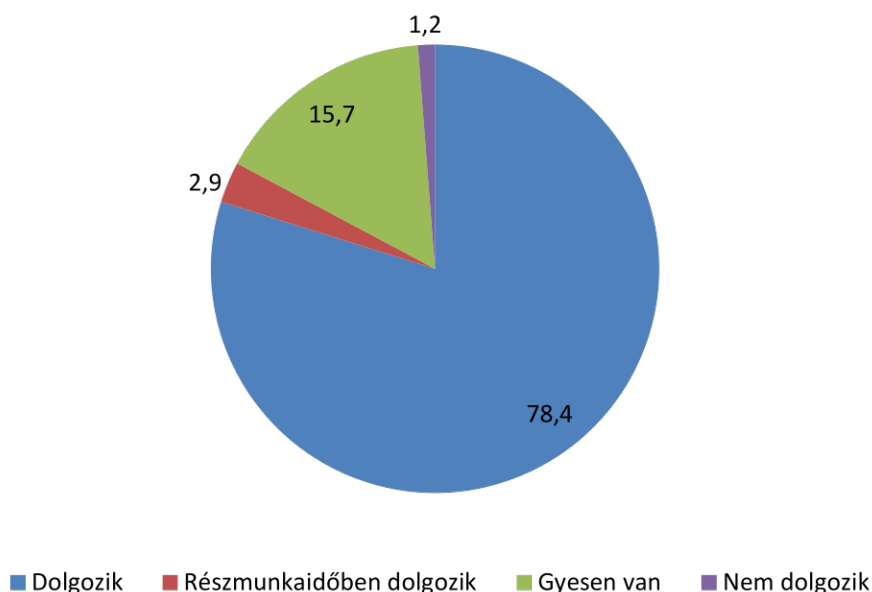

Forrás: saját szerkesztés.

Eredményünk bizonyítja, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola teljesíti funkcióját, hiszen a hallgatók döntő többsége Kárpátalján dolgozik. Ugyanakkor egyfajta értelmiségvesztés is megfigyelhető, hiszen a megkérdezettek 28 százaléka nem szülőföldjén hasznosítja tudását. Kutatásunkban arra is választ kerestünk, hogy az anyaországban elhelyezkedők ideiglenes munkavállalást gyakorolnak, vagy végleg Magyarországon kívánnak maradni. A Magyarországon élők 87 százaléka már nem tervez hazajönni.

Kérdőíves felmérésünkben megkérdeztük, hogy a tanítói végzettséggel rendelkező volt diákok el tudtak-e helyezkedni. A felsőoktatási intézmény eredményességét tükrözi, hogy a kitöltők 78,4 százaléka rendelkezik munkahellyel, 2,9 százalék részmunkaidőben dolgozik, 15,7 százalék van GYES-en, s mindössze 1,2 százalék munkanélküli jelenleg. A válaszadók elhelyezkedését a 17. ábra szemlélteti.

17. ábra: A megkérdezettek elhelyezkedése (%).

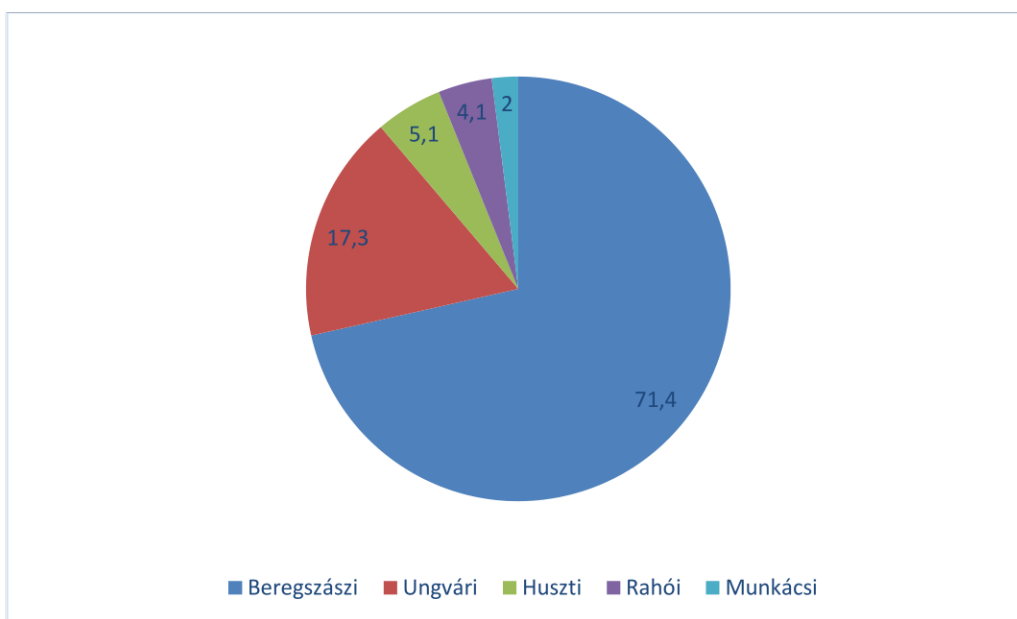
Forrás: saját szerkesztés.

Megvizsgáltuk, hogy nemek szerint vannak-e eltérések a munkahelyi elhelyezkedésben. A férfiak közül mindenki teljes munkaidőben dolgozik. A nők 77,8 százaléka dolgozik teljes munkaidőben, három százalék részmunkaidőben dolgozik, három százalék jelenleg munkanélküli, 16,2 százalék pedig szülési szabadságon van. Jól látszik, hogy a családi kötelezettségek nagyban befolyásolják a munkahelyi elhelyezkedést. Feltehetően a részmunkaidőben dolgozó nők is a családi kötelezettségek miatt nem vállalnak teljes munkahelyi megterhelést.

A kutatás során felmértük, hogy a Kárpátalján élők melyik járásokban helyezkedtek el. Elemzésünkben a 2020-as közigazgatási reformot követő felosztást vettük alapul. A válaszadók legnagyobb aránya, 71,4 százaléka a Beregszászi járásban helyezkedik el. Ennek hátterében az állhat, hogy a magyar tannyelvű képzést leginkább a tömbmagyarságból származók választották és ott is helyezkedtek el. Továbbá a Beregszászi járásban található a legtöbb magyar tannyelvű oktatási intézmény. 17,3 százalék az Ungvári járásban helyezkedett el. Ebben a járásban sok a magyar település, számos magyar tannyelvű iskola működik. A megkérdezettek 5,1 százaléka a Técsői járásban dolgozik, 4,1 százalék pedig a Rahói járásban vállalt munkát. Ez az eredmény is igazolja, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola betölti anyanyelv-megőrző funkcióját. A Huszti és a Rahói járás szórványvidékhez tartozik, az ott elhelyezkedő pedagógusok kiemelt figyelmet fordítanak a magyar nyelv és a magyar

kultúra megőrzésére, a hagyományok ápolására. A Munkácsi járásban mindössze a megkérdezett volt diákok két százaléka helyezkedett el. Feltehetően a Munkácsi járásból sok diák a Munkácsi Állami Egyetem bázisán működő tanítóképzést választotta, ahol éveken át volt magyar tannyelvű képzés. Az egyetem biztosította a felsőoktatási továbbtanulást is, igaz azt ukrán nyelven kellett megtenniük. Valószínűleg a tanítóképzést követően sokan éltek a munkácsi egyetem által kínált lehetőséggel, s ott szereztek tanítói szakos diplomát. A megkérdezettek közül a Técsői járásban senki nem helyezkedett el. A megoszlásokat az alábbi ábra szemlélteti.

18. ábra: A válaszadók elhelyezkedési helye járásonként (%).

Forrás: saját szerkesztés.

Továbbá megvizsgáltuk azt is, hogy a járásokon belül melyik oktatási intézményekben helyezkedtek el a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanítói szakján végzett hallgatók. A Beregszászi járásban az Akli Oktatási Nevelési Központban, a Bátyúti Középiskolában, a Benei Meseerdő Óvodában, a Benei Oktatási Nevelési Komplexumban, a Beregszászi Horváth Anna Gimnáziumban (korábbi nevén Beregszászi 6. Számú Horváth Anna Általános Iskola), a Beregújfalui Általános Iskolában, a Csonkapapi Általános Iskolában, a Beregdédai Gimnáziumban (korábbi nevén Beregdédai Általános Iskola), Forgolányi Általános Iskolában, Gáti Hópehely Óvodában, Gáti Kovács Vilmos Középiskolában, Halábori Általános Iskolában, Kaszonyi Művészeti Iskolában, Kígyósi Oktatási Nevelési Komplexumban, Mezőgecsei Cinkeház Bölcsőde és Óvodában, Nagybégányi Általános Iskolában, Nagybégányi Csöppség Óvodában, Nagyberegi

Középiskolában, Nagymuzsalyi Középiskolában, Nagypaládi Móricz Zsigmond Középiskolában, Péterfalvi Középiskolában, Tiszabökényi Általános Iskolában, Vári II. Rákóczi Ferenc Középiskolában és Zápszonyi Középiskolában oktatnak a főiskola tanító szakán végzettek.

Az Ungvári járásban a következő oktatási intézményekben alkalmazzák a Rákóczi-főiskolán diplomát szerzett tanítókat: Csapi 2. Számú Széchenyi István Középiskola, Császlóci Elemei Iskola és Óvoda, Eszenyi Szivárvány Óvoda, Gálócsi Elemi Iskola, Nagydobronyi Középiskola, Nagygejőci Általános Iskola, Palágykomoróci Általános Iskola, Ráti Általános Iskola, Sislóci Középiskola, Szalókai Középiskola, Tiszaásványi Általános Iskola, Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Középiskola.

A Huszti járásban elhelyezkedők közül mindenki a Viski Kölcsey Ferenc Iskola és Óvodában kapott tanári állást.

A Rahó járásban dolgozók a Körösmezői 1. Számú Középiskolában és a Rahói 1. Számú Középiskolában helyezkedtek el.

A Munkácsi járásban a Derceni Középiskolában helyezkedtek el a Rákóczi-főiskola végzősei.¹

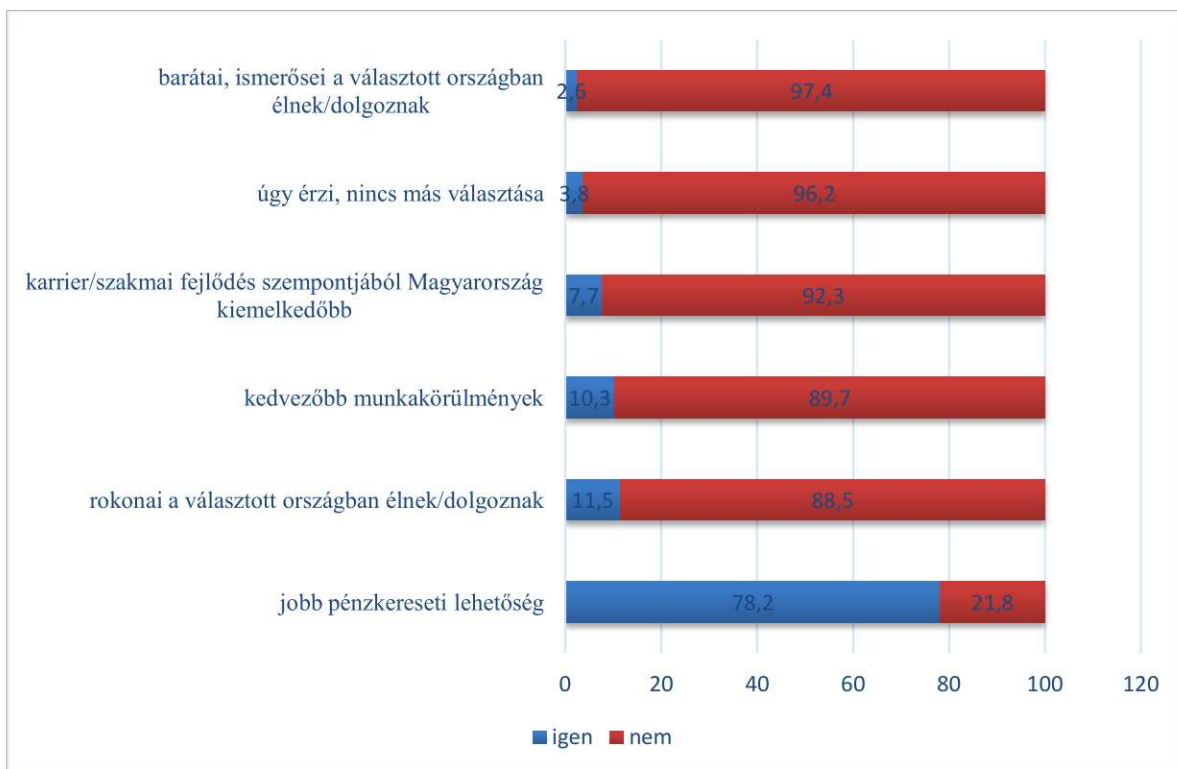
A kapott eredmények alapján levonható az a következtetés, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán végzett tanítók magyar tannyelvű oktatási intézményekben helyezkedtek el. Ezzel biztosítják a magyar tannyelvű iskolák pedagógusutánpótlását.

Kérdőíves kutatásunk során arra is választ kerestünk, hogy a Magyarországon élők körében mi volt az oka a magyarországi elhelyezkedésnek és letelepedésnek. A 14. ábra képet ad arról, hogy a magyarországi elhelyezkedésben leginkább a jobb pénzkereseti lehetőség motiválta a volt tanító szakos diákokat. 11,5 százalék azért választotta a magyarországi munkaerőpiaci lehetőséget, mert rokonai már az anyaországban éltek és ott dolgoztak. A Magyarországon elhelyezkedők 10,3 százalékát a kedvezőbb munkakörülmények motiválták. 7,7 százalék számára fontos volt, hogy a szakmai fejlődés szempontjából Magyarország kiemelkedőbb. Az anyaországban elhelyezkedők 3,8 százaléka úgy érezte, hogy a magyarországi elhelyezkedésen kívül nincs más lehetőségük. A Magyarországon dolgozó tanítókat legkevésbé az motiválta az ottani elhelyezkedésre, hogy barátai vagy

¹ A kutatás alatt az ukrainai iskolarendszer egy oktatási reformon megy keresztül. A reform következtében az elegendő létszámmal rendelkező iskolákat átminősítik. Az érettségit adó iskolák líceum, az általános iskolai végzettséget biztosító iskolákat gimnázium státuszt kap. Mivel a kutatás pillanatában a reform még zajlik, azt az intézménynevet írtuk be eredményeink közé, amelyet a megkérdezettek feltüntettek. Ha már az új megnevezést írták be, mi is azt közöltük, de a könnyebb tájékozódás érdekében feltüntettük az oktatási intézmény korábbi nevét is.

ismerősei az anyaországban élnek. Az eredmények arról tanúskodnak, hogy a magyarországi munkavállalásra leginkább a jobb pénzkereseti lehetőség hat. A magyarországi elhelyezkedés okait a következő ábra szemlélteti.

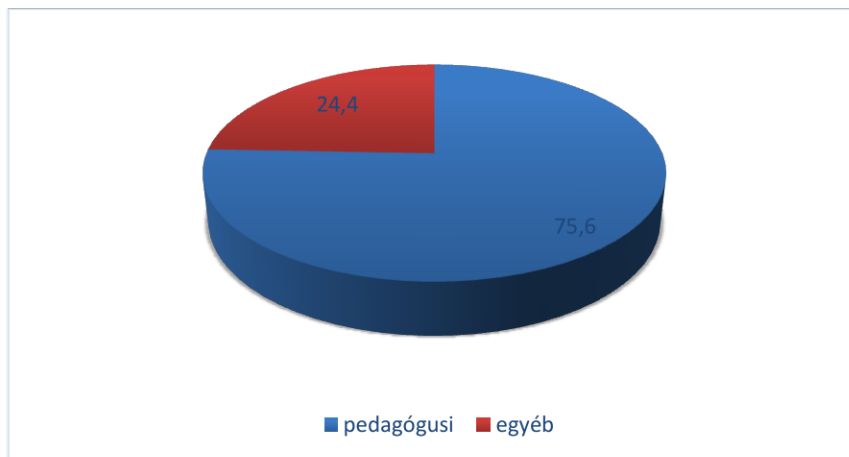
19. ábra: A magyarországi elhelyezkedés okai (%)

Forrás: saját szerkesztés.

Mivel a vizsgált intézmény létrehozásának egyik kiemelkedően fontos célja az volt, hogy pedagógusokat képezzen Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiba, arra is választ kerestünk, hogy a vizsgált hallgatók a szakmájában helyezkedtek-e el, vagy más munkakörben dolgoznak. További pozitív eredményként emelhetjük ki, hogy a volt tanító szakos hallgatók jelentős része, közel 76 százaléka kamatoztatja a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán szerzett tudást és diplomát, a Pedagógia és Pszichológia Tanszéken szerzett szaktudást. A megkérdezettek 75,6 százaléka pedagógusi munkakörben helyezkedtek el. 24,4 százalék egyéb munkakört tölt be. Az eloszlások az alábbi ábrán láthatók.

20. ábra: Végzettségnek megfelelő munkakörben való elhelyezkedés (%).

Forrás: saját szerkesztés.

A kapott eredmények alátámasztják harmadik hipotézisünket, hiszen a fenti ábrából világosan kirajzolódik, hogy a vizsgált hallgatók döntő többsége Kárpátalján telepedett le és képezésének megfelelően pedagógusként helyezkedett el. Eredményeink arra engednek következtetni, hogy az intézményalapítók kitűzött célja megvalósult, a felsőoktatási intézmény betölti eredeti célját, vagyis biztosítja a magyar tannyelvű iskolák pedagógusutánpótlását.

Azt is megvizsgáltuk, hogy a vizsgált csoport járasonként milyen arányban dolgozik pedagógusi beosztásban. Ebben az esetben szignifikáns kapcsolatot nem találtunk, de kiemelendő, hogy Técsői és a Rahói járásban elhelyezkedők közül mindenki szakiránynak megfelelően helyezkedett el.

Keresztábra elemzéssel összevetettük a pedagógusi munkakört a jelenlegi lakhellyel. Ebben az esetben nem mutatható ki szignifikáns összefüggés. Fontos azonban kiemelni, hogy mind Kárpátalján, mind Magyarországon a tanítói diplomával rendelkezők döntő többsége szakiránynak megfelelően helyezkedett el. A Kárpátalján élők 75 százaléka tölt be pedagógiai munkakört, az anyaországban élők esetében pedig még magasabb ez az arány: az ott élő egykori Rákóczi-főiskolás tanítói szakos hallgatók 77,8 százaléka tölt be végzettségének megfelelő pozíciót. Az eloszlásokat a következő táblázat mutatja be.

5. táblázat: A munkakör és az elhelyezkedési hely összevetése (%).

	Pedagógiai munkakör	Egyéb munkakör	Összesen
Kárpátalja	75	25	100
Magyarország	77,8	22,2	100
	75,6	24,4	100

Forrás: saját szerkesztés.

A felsőoktatási végzettség és a pedagógusi munkakör betöltése között szignifikáns kapcsolat mutatható ki ($p=0,015$). A csupán alapképzéssel rendelkezők körében felülreprezentált (Adj.Resid.=2,4) azok aránya, akik pedagógiai munkakörben alsós tanítóként dolgoznak. A mesterképzést befejezők 67,3 százaléka pedagógusként helyezkedett el, de 32,7 százalék egyéb munkakörben dolgozik. A doktori fokozattal rendelkezők közül senki nem dolgozik tanítóként. Valószínűleg a magasabb iskolai végzettségűek már nem akarnak tanítóként elhelyezkedni. A doktori fokozattal rendelkezők feltehetően felsőoktatásban dolgoznak vagy kutatóként helyezkedtek el. Az eloszlásokat a következő táblázat mutatja.

6. táblázat: A felsőoktatási képzettség és a munkakör összehasonlítása (%).

Felsőoktatási végzettség szintje	Pedagógiai munkakör	Egyéb munkakör	Összesen
Alapképzés	88,9	11,1	100
Mesterképzés	67,3	32,7	100
Doktori fokozat	0,0	100,0	100
Összesen	75,6	24,4	100

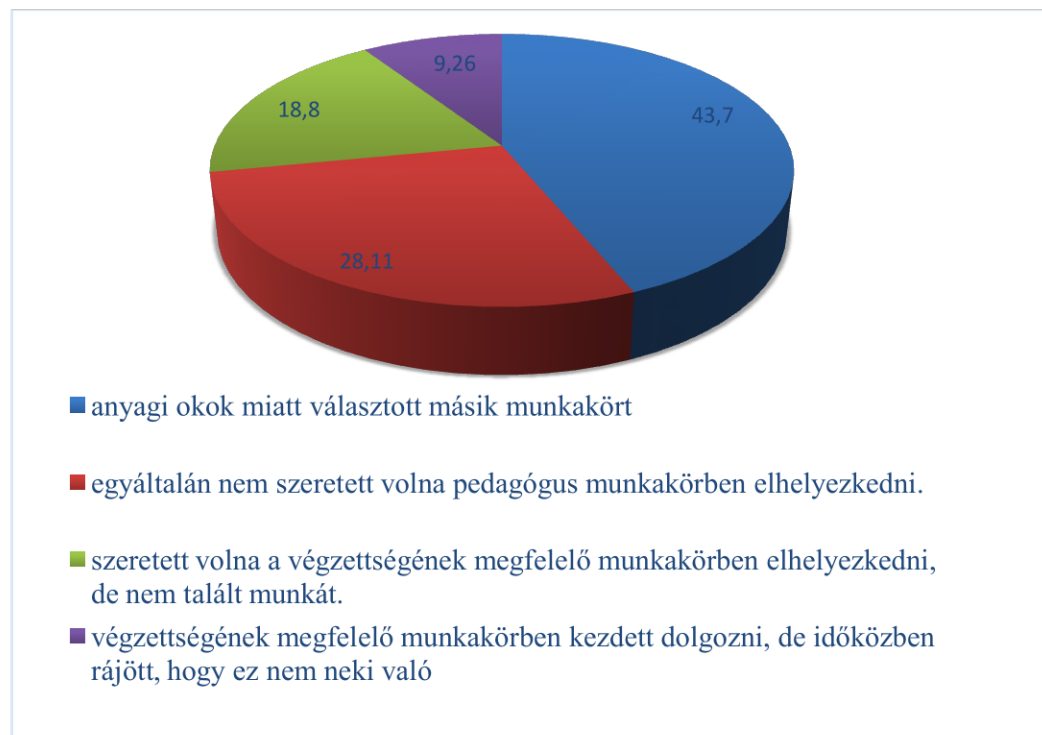
*Az aláhúzva szereplő értékeknél az adjusted reziduals abszolút értéke nagyobb, mint kettő

Forrás: saját szerkesztés.

Az eredmények bemutatják, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán szerzett diploma nemcsak Ukrajnában érvényes, hanem az Európai Unióban is. A Magyarországon élők is leginkább pedagógusi pályán helyezkedtek el.

Mihály Ildikó (2003) az UNESCO adatai alapján rámutat, hogy a pedagógiai pálya egyik legsúlyosabb problémája a pedagógushiány. Ez a probléma Kárpátalja magyar tantervű oktatási helyzetében is jelen van, így fontosnak találtuk megtudni, hogy a nem végzettségének megfelelő munkakörben elhelyezkedők miért nem a pedagógusi pályát választották. A megkérdezettek 43,7 százaléka anyagi okok miatt választott másik munkakört, 28,11 százalék egyáltalán nem szeretett volna pedagógus munkakörben elhelyezkedni, 18,8 százalék szeretett volna a végzettségének megfelelő munkakörben elhelyezkedni, de nem talált munkát. 9,26 százalék a végzettségének megfelelő munkakörben kezdett dolgozni, de időközben rájött, hogy ez nem neki való. Az eloszlások a 14. ábrán olvashatók.

21. ábra: A pályaelhagyás okai

Forrás: saját szerkesztés.

Az eredmények tükrözik, hogy a pályaelhagyásra leginkább az anyagi okok sarkallják a pedagógusokat. Egy jól fizető állás lehetősége gyakran arra sarkallja a gyakorló pedagógusokat, hogy a magasabb bérek miatt hagyják el a katedrát. Ez a jelenség különösen megfigyelhető Kárpátalján, hiszen az Európai Unió bérekhez viszonyítva Ukrajnában alulfizetettek a pedagógusok. A köztudott alacsony pedagógusi bérek miatt arra is rákérdeztünk, hogy a válaszadóknak van-e a pedagógus munkakör mellett másik

megélhetési forrása. A gyakorló pedagógusok 65 százaléka teljes mértékben a pedagógusi mesterségnek szenteli idejét, 35 százalék azonban a pedagógusi pálya mellett egyéb megélhetési lehetőségeket is keres. Lakhely szerint ebben a tekintetben nem található szignifikáns eltérés. A Kárpátalján dolgozó pedagógusok 20,3 százaléka egészíti ki fizetését más kereseti lehetőséggel, de a Magyarországon dolgozó tanítók 11,1 százalékának is van a pedagógusi munkakör mellett másik megélhetési forrása.

Végezetül feltártuk, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia és Pszichológia Tanszékén végzett tanítók elégedettek-e munkaerő-piaci elhelyezkedésükkel. Pozitívumként emelhető ki, hogy a gyakorló pedagógusok 93,5 százaléka elégedett jelenlegi munkahelyével. Mindössze 6,5 százalék nincs megelégedve a pedagóguspálya által kínált lehetőségekkel. Lakhely szerint az elégedettség mentén sem találtunk szignifikáns eltérést: a Kárpátalján és a Magyarországon élők döntő többsége elégedett a munkahelyével. Az anyaországban élő pedagógusok 100 százaléka meg van elégedve a pedagógiai mesterséggel és az ottani munkahelyi körülményekkel. A kárpátaljai oktatási intézményekben dolgozó pedagógusok 91,4 százaléka elégedett munkahelyével, 8,6 százalék nincs megelégedve az oktatási intézménnyel vagy az oktatási rendszerrel. Elégedetlenségükben leginkább az anyagi tényezők játszanak szerepet.

Összegzés

Munkánk fő célja, hogy megvizsgáljuk a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola egykori tanítói szakos hallgatóinak pályafutását. Kutatásunk fő kérdései, hogy a volt tanító szakos hallgatók az intézmény tanítói szakának elvégzése után hol, és milyen munkakörben helyezkedtek el. Mivel napjainkban rengeteg végzős diák külföldön helyezkedik el a főiskolán szerzett diplomájával, kutatásunk célja annak megállapítása, hogy a válaszadók milyen mértékben maradt Kárpátalján és hányan helyezkedtek el képesítésüknek megfelelően a pedagógusi pályán. Továbbá vizsgáltuk azt is, hogy az egykori hallgatókat mi motiválta arra, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolát választották és a tanító szakon tanultak tovább. Fontosnak tartottuk azt is, hogy megvizsgáljuk a pedagógusok demográfiai hátterét. Felmértük a nemi hovatartozást, a nemzetiséget, a lakóhelyet és a szülők iskolai végzettségét is. Az elemzések során bebizonyosodott, hogy a tanító pálya Kárpátalján is elnőiesedett. A főiskola tanítói szakját leginkább a magyar hallgatók vették igénybe, így biztosítják a magyar tannyelvű iskolákban a pedagógus-utánpótlást. A társadalmi tényezők vizsgálatánál arra is rábukkantunk, hogy a főiskolások között sok az első generációs értelmiségi. Ez által kijelenthető, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola pedagógusképzése nagy szerepet játszik a kárpátaljai értelmiség kinevelésében.

Kutatásunk bemutatását szakirodalmi áttekintés előzi meg, melyben ismertetésre kerül a kisebbségi felsőoktatás jelentősége, a kárpátaljai tanítóképzés rövid története, valamint a Rákóczi-főiskola alapítása, hallgatói létszámának alakulása. Kimondhatjuk, hogy a tanítóképzést jelentős változások érték Kárpátalján. Végül részletesen bemutatjuk a főiskola bázisán működő Pedagógia és Pszichológia Tanszékét, amelyen tanítói és óvodapedagógia szak választható. Ebben a kutatásban a tanítói szakon végzetteket vizsgáltuk, ezért a tanítói szak bemutatására fektettük a hangsúlyt.

Kutatásunk újszerű és hiánypótló, mivel a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanítói szakán végzett hallgatókat célzó kvantitatív kutatás eddig nem történt. A célcsoportot az intézmény tanítói szakán végzett hallgatók alkották. 1997 és 2019 között közel 600 hallgató végezte el az intézmény tanítói szakát. Az adatfelvétel 2020. november és 2021. március között valósult meg, online kérdőíves lekérdezés formájában. Törekedtünk a teljes körű lekérdezésre, azonban válaszok az 1999 – 2019 között végzett hallgatóktól érkeztek. A volt hallgatók közül 180 főt értünk el online felületen, melyből

102 fő töltötte ki sikeresen kérdőívünket. A kapott adatokat SPSS statisztikai elemzőprogrammal dolgoztuk fel.

Eredményeink arra engednek következtetni, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola alapítói elérték céljukat, hiszen a megkérdezett végzősök közel 70%-a a szakmájában helyezkedett el, továbbá a válaszadók szintén közel 70%-a Kárpátalján dolgozik. A Magyarországon élő egykori hallgatók közel 80%-a dolgozik pedagógusként, képesítésének megfelelően.

A kutatás során megfogalmazott hipotéziseink beigazolódtak: eredményeink összegzésével megállapíthatjuk, hogy a tanítói szakot legnagyobb arányban magyar anyanyelvű nők választották, valamint a hallgatókat leginkább az anyanyelvi továbbtanulás és tandíjmentesség motiválta. A vizsgált hallgatók többsége Kárpátalján, képesítésének megfelelően helyezkedett el. Eredményeink igazolják, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán szerzett diploma nemcsak Ukrajnában érvényes, hanem az Európai Unióban is. A Magyarországon élők legnagyobb hányada szakiránynak megfelelően hasznosítja diplomáját.

Резюме

Головною метою нашої роботи є розслідування студентів, які закінчили факультет початкової освіти в Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II. В нашому дослідженні ми шукали відповіді на питання, що стосуються професійної кар'єри студентів після закінчення навчання.

У першій частині нашої роботи представляємо історію закарпатської початкової освіти, і значення вищої освіти національних меншин. В по-дальшому ведемо ознайомлення про створення інституту, і про зростання кількості студентів.

Наше дослідження нове і заповнює прогалину в цій темі. З 1997 по 2019 роки майже 600 студентів закінчили цей факультет, з них ми знайшли на онлайн платформі 180 осіб. Анкету заповнили 102 колишніх студентів. Отримані дані аналізували по програмі статистична програма SPSS.

Результати показали, що на Закарпатті професія вчителя фемінізована. Факультет початкової освіти інституту здебільшого вибрали угорські студенти, забезпечуючи тим самим викладачів у школах з угорською мовою. Підготовка викладачів закладу відіграє велику роль у вихованні закарпатської інтелігенції.

Ми можемо встановити, що засновники інституту досягли своєї мети, майже 70% опитаних випускників були за фахом, а майже 70% респондентів також працюють на Закарпатті. Близько 80% колишніх студентів, які проживають в Угорщині, працюють викладачами відповідно до їх кваліфікації.

Наші гіпотези, сформульовані під час дослідження, підтвердились: підсумовуючи наші результати, ми можемо стверджувати, що професію вчителя обрала найбільша частка угорськомовних жінок, а студентів найбільше мотивувала можливість навчання на рідній мові. Більшість обстежених студентів знаходились на Закарпатті відповідно до їх кваліфікації. Наші результати підтверджують, що в інституті отриманий диплом придатний і за межами України.

Felhasznált irodalom

Balla Gyula (2008): Magyar tannyelvű képzési kínálat és a munkaerőpiac Kárpátalján. In: Kötél Emőke – Szarka László: *Határhelyzetek. Külhoni magyar egyetemisták peregrinus stratégiái a 21. század elején*. Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégiuma, Budapest.

Beregszászi Anikó – Csernicsekó István – Orosz Ildikó (2001): *Nyelv, oktatás, politika*. Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola, Beregszász.

Császár István (2013): A „72-es beadvány” és résztvevőinek rövid ismertetése. In: Darcsi Karolina – Dobos Sándor: *A 72-es beadvány. Nemzetiségi és oktatáspolitikai a '60 – '70-es években, a Szovjetunióban*. Poliprint, Ungvár.

Csernicsekó István (2014): Magyar nyelvű felsőoktatás Kárpátalján: kihívások, perspektívák. In: Peter Kónya: *Univerzita v kontexte zmien. Presovka univerzita v Presove*.

Dráviczki Sándor (1998): Tanítóképzés Északkelet-Magyarországon. In: Pornói Imre – Szabó József: *Szemelvények Kelet-Magyarország és Kárpátalja iskolatörténetéből*. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Megyei Pedagógiai Intézete és Továbbképző Központja, Nyíregyháza.

Fedinec Csilla (1999): *Fejezetek a kárpátaljai magyar közoktatás történetéből /1938-1991/*. Nemzetközi Hungarológiai Központ, Budapest.

Fedinec Csilla (2010): Magyar oktatásügy és internacionalizmus. In.: Fedinec Csilla - Vehes Mikola: *Kárpátalja 1919–2009. Történelem, politika, kultúra*. Argumentum MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest.

Háber J.–Szalai J. (1976): A pedagógusnők helyzete, egy pálya elnőiesedése. In: Szabady E. (szerk.): *Nők, gazdaság, társadalom*. Budapest: MNOT–Kossuth.

Hrubos Ildikó – Tomasz Gábor (2007): *A Bolognai folyamat intézményi szinten*. Felsőoktatási Kutatóintézet, Budapest.

Orosz Ildikó: A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola.

<https://docplayer.hu/19518561-A-ii-rakoczi-ferenc-karpataljai-magyar-foiskola.html>

Kohut Attila (2008): A kárpátaljai magyar felsőoktatás preferenciáinak változásai. In: Kötél Emőke – Szarka László: *Határhelyzetek. Külhoni magyar egyetemisták peregrinus stratégiái a 21. század elején*. Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégiuma, Budapest.

Kovács Klára – Márkus Zsuzsanna (2015): Kisebbségi és többségi pedagógusok jövőtervei – felsőoktatás és pedagógus (tovább)képzés Ukrajnában a rendszerváltás után.

In: Pusztai Gabriella – Morvai Laura (szerk.): *Pálya – modell. Igények és lehetőségek a pedagógus – továbbképzés változó rendszerében*. Partium – PPS – UMK, Nagyvárad – Budapest.

Kovály Katalin – Eröss Ágnes – Ferenc Viktória. – Tátrai Patrik (2020): Kárpátaljáról dióhéjban. In: Ferenc Viktória – Kovály Katalin: *Kárpátalja mozgásban: társadalmi változások és interetnikus viszonyok az Euromajdan után*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt, Budapest.

Kozma Tamás – Pataki Gyöngyvér (2011): *Kisebbségi felsőoktatás és a Bologna – folyamat*. Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ, Debrecen.

Kozma Tamás (2003): *Kisebbségi oktatás Közép – Európában*. Oktatókutató Intézet, Budapest.

Oficinszkij Román (2010): A szovjet időszak sajátosságai Kárpátalja történelmében. In: Fedinec Csilla - Vehes Mikola: *Kárpátalja 1919–2009. Történelem, politika, kultúra*. Argumentum MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest.

Orosz Ildikó (2002): *A magyar nyelvű oktatás Kárpátalján*. Tanulmány. <http://mek.oszk.hu/01900/01946>

Orosz Ildikó – Soós Kálmán – Csernicskó István – Vass Ilona – Pallay Ferenc (2006): *A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Évkönyve (1996–2006)*. Poliprint, Ungvár

Orosz Ildikó (2005): *A magyar nyelvű oktatás helyzete Kárpátalján az ukrán államiság kialakulásának első évtizedében (1989-1999)*. Poliprint, Ungvár

Orosz Ildikó (2006): A KMTF hasznosulásának vizsgálata Kárpátalján. In: *Felsőoktatási támogatások és hasznosulásuk Kárpátalján*. Poliprint, Ungvár – Beregszász

Orosz Ildikó (2006): Esettanulmány a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola születéséről. In: *Felsőoktatási támogatások és hasznosulásuk Kárpátalján*. Poliprint, Ungvár – Beregszász.

Orosz Ildikó (2007): *A függetlenségtől a narancsos forradalomig. A kárpátaljai magyarság helyzete a független Ukrajnában (1991 – 2005)*. Poliprint, Ungvár.

Orosz Ildikó (2010): A magyar anyanyelvű/anyanyelvi oktatás és képzés helyzete Kárpátalján (1991–2010). In.: *A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Intézetének tanulmánygyűjteménye*. Poliprint, Ungvár.

Orosz Ildikó (2012): *Két évtized távlatából*. Poliprint, Ungvár.

Orosz Ildikó (2017): *Húsz év mérlege és a jövő. A magyar nyelvű/nyelvi oktatás stratégiai kérdései Kárpátalján 2025-ig*. Ungvár.

Pallay Katalin (2019): *Az ukrán oktatáspolitikája hatása a kárpátaljai magyar tannyelvű felsőoktatásra*. http://real.mtak.hu/95033/1/nevelestudomany_2019_2_56-71.pdf

Pallay Katalin (2019): Kárpátalja magyar tannyelvű felsőoktatástörténete a szovjet éraban. In: Juhász Erika – Endrődy Orsolya: *Hera Évkönyvek VI. Oktatás – Gazdaság – Társadalom*. Magyar Nevelés-és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest.

Papp Z. Attila (2010): A kárpátaljai magyar nyelvű oktatás rendszere és néhány aktuális kihívása 2009-ben. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola: *Kárpátalja 1919–2009. Történelem, politika, kultúra*. Argumentum MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest.

Papp Z. Attila (2013): A kisebbségi oktatás lehetséges magyarázatai és fejlesztési irányai. In: Diószegi László: *Kárpátalja magyar nyelvű oktatásának jelen és jövője*. Oktatási konferencia, Beregszász.

Rozlucka Halina (2010): Kárpátalja oktatásügye: általános helyzetkép. In: Fedinec Csilla - Vehes Mikola: *Kárpátalja 1919–2009. Történelem, politika, kultúra*. Argumentum MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest

Takács Zoltán (2013): *Felsőoktatási határ/helyzetek*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest.

Folyóiratok, honlapok

Csata Zsombor (2004): Az iskolázottsági esélyek társadalmi meghatározottsága az erdélyi magyar fiatalok körében. In: *Erdélyi társadalom*. 1. 99–132.

Farkas: Még mindig nagy a pedagógushiány. In: *Kárpátalja*, 2002, 87. szám.

Fedinec Csilla – Csernicskó István (2017): A 2017-es ukrain oktatási kerettörvény: a szöveg keletkezéstörténete és tartalma. In: *Regio*, 25. évfolyam, 3. szám.

Ferenc Viktória (2010): A kisebbségi magyar felsőoktatás és nyelvi kihívásai a Kárpát-medencében: problémák és feladatok. *Regio*, 21. évfolyam, 3. szám.

Gabóda Béla (2001): Nemzetiségi iskolaügy Kárpátalján (1944–1990). *Magyar pedagógia*, 101(1). 109–132.

Hetesi Erzsébet – Kürtösi Zsófia (2008): Ki ítéli meg a felsőoktatási szolgáltatások teljesítményét és hogyan? A hallgatói elégedettség mérési modelljei, empirikus kutatási eredmények az aktív és a végzett hallgatók körében. In: *Vezetéstudomány*. 39(6). 2–17.

Mihály Ildikó (2010): Pedagógusok pályaelhagyása. In: *Szakképzési Szemle*. XXVI/1. 105–110.

Simon Dávid: Kutatók éjszakája a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. *Kárpátalja*, 2019, 975. szám.

Sz. N.: 41 diák kapott államilag elismert oklevelet. In: *Kárpátalja*, 2002, 82. szám.

Sz. N.: Elkészült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2021. évi felvételi szabályzata. In: *Kárpátalja*, 2021, 1039. szám.

Varga – Popovics: Gesztusértékű látogatás. Mádl Ferenc és Anatolij Kinah Kárpátalján. In: *Kárpátalja*, 2002, 57. szám.

Varga Béla: Sikeresen befejeződött a tanítói szak akkreditációja. In: *Kárpátalja*, 2001, 19. szám.

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola honlapja: www.kmf.uz.ua [Letöltés ideje: 2021.03.12.].

Melléklet

1. számú melléklet: A kutatáshoz alkalmazott kérdőív

I. SZOCIODEMOGRÁFIAI ADATOK

1. Neme? *

nő

férfi

2. Hány éves Ön jelenleg? *

20-30

30-40

40-50

50-60

60 felett

3. Családi állapota? *

egyedülálló

házas

élettársi kapcsolatban

elvált

özvegy

4. Van-e gyereke? *

van

nincs

5. Hány gyereke van?

6. Jelenlegi lakóhelye? *

Kárpátalja

Magyarország

Egyéb:

7. Nemzetisége? *

magyar

ukrán

Egyéb:

8. Mi az édesapja legmagasabb iskolai végzettsége?

szakközépiskola

általános iskola

egyetem

egyetem tudományos fokozattal

gimnázium

főiskola

szakmunkásképző, szakiskola

középiskola

9. Mi az édesanyja legmagasabb iskolai végzettsége?

általános iskola

középiskola

szakmunkásképző, szakiskola

szakközépiskola

gimnázium

főiskola

egyetem

egyetem tudományos fokozattal

10. Tanulmányai idején milyen volt a családja anyagi helyzete?

az átlagosnál sokkal jobb

az átlagosnál valamivel jobb

nagyjából átlagos

az átlagosnál valamivel rosszabb

az átlagosnál sokkal rosszabb

nem szeretnék válaszolni

11. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

Ba/BSc

Ma/Msc

Phd

II. FELSŐOKTATÁSI PÁLYAFUTÁS

12. Melyik évben nyert Ön felvételt a Főiskolára? *

13. Milyen bemeneti követelményt kellett teljesítenie? *

belső felvételi vizsga

külső független tesztelés (ZNO)

14. Milyen szakon tanult? *

Tanítói

Óvodapedagógia

Történelem

Ukrán nyelv és irodalom

Magyar nyelv és irodalom

Angol nyelv és irodalom

Biológia

Földrajz

Matematika

Egyéb:

15. Volt-e szakpár? Ha igen, kérem, nevezze meg!

16. Milyen képzési formában tanult? *

nappali

levelező

mindkettő

17. Miért a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolát választotta továbbtanulása céljából? (több válasz jelölhető) *

mert az anyanyelvén szeretett volna tanulni

mert nem kell tandíjat fizetni

barátai példáját követte

nem vették fel más intézménybe

külső ösztönzés (család, barátok) hatására

Egyéb:

18. Mi motiválta arra, hogy a tanítói szakot válassza? *

ebben a szakirányban szeretne volna végezni a tanulmányait

erre a szakra vették fel

barátai példáját követte

Egyéb:

19. Részt vett Ön valamilyen konferencián a tanulmányi ideje alatt? *

Igen

Nem

20. Melyik évben szerezte meg az oklevelét? *

21. Értékelje a Főiskolán töltött éveit egy 4-es skálán (1 - egyáltalán nem vagyok elégedett, 4 - teljes mértékben elégedett vagyok). *

közösségi élet

a szaktantermek felszereltsége

a kollégium színvonala

az oktatók és a hallgatók viszonya

a pedagógusok szakmai felkészültsége

szabadidős lehetőségek

az intézményen belüli étkezési lehetőségek

III. MUNKAVÁLLALÁS

22. Van Önnek jelenleg munkaviszonya? *

Igen, teljes munkaidőben dolgozom

Igen, részmunkaidőben dolgozom

munkanélküli vagyok

Gyesen/Gyeden vagyok

23. Jelenlegi munkahelye a megszerzett végzettségének megfelelő munkakör betöltésével jár? *

igen

nem

részben

nem dolgozom

24. Ha nem a végzettségének megfelelő munkakörben dolgozik, annak mi az oka? *

anyagi okok miatt választott másik munkakört

szeretett volna a végzettségének megfelelően elhelyezkedni, de nem talált munkát

egyáltalán nem akart a végzettségének megfelelő munkakörben elhelyezkedni

a végzettségének megfelelő munkakörben kezdett dolgozni, de időközben rájött, hogy ez mégsem Önnek való

a végzettségének megfelelő munkakörben dolgozik

25. Hol dolgozik Ön jelenleg? *

Kárpátalján

Magyarországon

Egyéb:

26. Ha külföldön dolgozik, annak mi az oka? (több válasz jelölhető)

jobb pénzkereseti lehetőség

kedvezőbb munkakörülmények

rokonai a választott országban élnek/dolgoznak

barátai, ismerősei a választott országban élnek/dolgoznak

karrier/szakmai fejlődés szempontjából a választott ország kiemelkedőbb

úgy érzi, nincs más választása

Kárpátalján dolgozik

Egyéb:

27. Amennyiben külföldön dolgozik, tervez a jövőben visszatérni Kárpátaljára?

Igen

Nem

Talán

28. Kérem, nevezze meg a települést, ahol él. *

29. Kérem, nevezze meg az oktatási intézményt, ahol dolgozik.

30. Pontosán milyen beosztásban dolgozik Ön ebben az intézményben?

óvodapedagógus

alsó tagozatos tanító

felső tagozatos szaktanár

Egyéb:

31. Van-e a pedagógus munkakör mellett másik megélhetési forrása is?

Igen

Nem

32. Elégedett Ön a jelenlegi munkahelyével?

Igen

Nem

Завідувачу кафедри
Біда Олена Анатоліївна
здобувача вищої освіти
Голговці Агнеш Олександрівна
Початкова освіта
II. курс, магістр

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському уторському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

27.05.2021

Дата

Біда Олена Анатоліївна

Підпис

Bida Olena
tanszékvezetőnek
Galgóci Ágnes
Tanítói, MA szak
II. évfolyam

NYILATKOZAT

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2021.05.27.

Dátum

Galgóci Ágnes

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
100778812

Дата перевірки:
07.05.2021 23:03:50 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
08.05.2021 00:16:23 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Galgóci Ágnes (1)

Кількість сторінок: 64 Кількість слів: 15394 Кількість символів: 123529 Розмір файлу: 1.90 MB ID файлу: 1007878193

4.22%

Схожість

Найбільша схожість: 0.95% з Інтернет-джерелом (<https://www.epa.oszk.hu/00100/00187/00001/pdf/012.pdf>)

4.22% Джерела з Інтернету

132

Сторінка 66

Пошук збігів з Бібліотекою не проводиться

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0%

Вилучень

Немає вилучених джерел